

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta

Pääkaupunkiseudun yhteistyö ja kehittämishankkeet

Kunta- ja palvelurakennemuutostyö 19.12.2005

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖ JA KEHITTÄMISHANKKEET

	sivu
Sisällysluettelo	
Tiivistelmä	1
I Pääkaupunkiseudun yhteistyöelimet	6
Taustaa	6
Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta	6
Helsingin seudun yhteistyö	11
Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)	12
Yhteistyö Uudenmaan liiton piirissä	13
II Keskeiset kuntayhtymät ja seudulliset yhtiöt	14
Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) muodostaminen	14
Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala	15
Sosiaalialan kuntayhtymät	15
Koulutuskuntayhtymät ja -yhtiöt	16
Seudulliset yhtiöt	19
III Pääkaupunkiseudun yhteistyö eri toimialoilla	24
Kaupunginjohtajien toimiala	24
Sosiaali- ja terveystoimi	26
Maankäyttö- ja asuntotoimi	31
Sivistystoimi	32
Tekninen ja ympäristötoimi	37
IV Yhteistyö valtionhallinnon kanssa	39
Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma	39
Helsingin seudun neuvottelukunta	41
Pääkaupunkiseudun liikenneneuvottelukunta	41
V Kansallinen ja kansainvälinen kaupunkipolitiikka sekä muu sidosryhmä-yhteistyö	42
Luettelo keskeisistä asiakirjoista ja sopimuksista	44

TIIVISTELMÄ

Raporttiin on koottu pääkaupunkiseudun kunta- ja palvelurakenteisiin liittyvät keskeiset viime vuosien yhteistyön suunnitelmat. Raportin ensimmäinen versio tehtiin pääkaupunkiseudun vastaukseksi sisäasiainministeriön kunta- ja palvelurakenneuudistushankkeen ensimmäiseen aluevaiheeseen marraskuussa 2005. Raportti sisältää kuvaukset pääkaupunkiseudun yhteistyöelimistä, keskeisistä kuntayhtymistä ja seudullisista yhtiöistä, yhteistyöstä kaupunkien eri toimialoilla, yhteistyöstä valtionhallinnon kanssa sekä kansallisesta ja kansainvälisestä kaupunkipolitiikkaan liittyvästä yhteistyöstä. Tiivistelmä esittää yhteistyön pääpiirteissään, joten listaukset eivät ole täysin kattava esitys organisaatioista ja toimenpiteistä vaan yleiskuvaus yhteistyöstä.

On huomattava, että raportti sisältää tietoja kaupunkien yhteisistä organisaatioista ja muusta yhteistyöstä. Peruspalvelujen alueella pääkaupunkiseudun kaupungit tuottavat myös omana toimintanaan palveluja muiden seudun kaupunkien asukkaille. Erityisesti tämä koskee koulutuspalveluja.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten yhteistoimintaympäristön monimuotoisuuteen vaikuttaa alueen koko. Alueella on 976 222 asukasta (2004) ja 573 571 työpaikkaa (ennakkotieto 2003). Kaupunkien palveluksessa on 64 252 henkilöä (31.12.2004). Kaupunkien yhteenlasketut toimintamenot vuodelle 2006 ovat 5,5 miljardia euroa.

Sopimuksen perustuvaa kuntien yhteistyötä tehdään kahdella tasolla: pääkaupunkiseudun kesken ja Helsingin seudun kesken. *Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta* on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunginvaltuustojen ja kaupunginhallitusten puheenjohtajiston yhteistyöelin. Neuvottelukunnan toiminta perustuu kaupunginvaltuustojen yhdenmukaisiin päätöksiin. Neuvottelukunta on hyväksynyt pääkaupunkiseudun vision ja strategian. Vision toteuttamiseksi neuvottelukunta käynnistää kuntien kaikilla toimialoilla seudullisia yhteistyöhankkeita. Toimenpiteet toteutetaan asianomaisten toimialojen olemassa olevilla resursseilla. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta aloitti toimintansa 1.6.2004.

Helsingin seudun yhteistyötä tehdään 14 kunnan kesken: pääkaupunkiseudun kaupungit (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen), KUUMA-kunnat (Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula, Kerava, Mäntsälä ja Pornainen) sekä kuntaryhmä neloset (Hyvinkää, Kirkkonummi, Vihti ja Sipoo). Yhteistyön tavoitteena on Helsingin seudun kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaaminen. Toimintaa valmistelee ja ohjaa *Helsingin seudun yhteistyökokous*, joka on sopimuskuntien johtavien luottamushenkilöiden säännöllisesti kokoontuva yhteistoimintaelin. Yhteistyökokoukseen osallistuvat sopimuskuntien kunnanvaltuustojen ja -hallitusten I. puheenjohtajat. Seutuyhteistyön kohteena ovat erityisesti maankäyttö, asuminen ja liikenne sekä seudulliset palvelut. Helsingin seudun yhteistyösopimus tuli voimaan 1.10.2005.

Lakisääteisiä yhteistyöelimiä ovat *Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta YTV* ja *Uudenmaan liitto*. YTV:n keskeiset tehtävät ovat joukkoliikennepalvelujen tuottaminen, liikennejärjestelmäsuunnitelman laatiminen, jätehuollon palvelut, ilmanlaadun seuranta sekä kehittäminen ja tutkimustoiminta. Uudenmaan liitto vasta maakuntasuunnittelusta maakuntaohjelman ja maakuntakaavan avulla sekä toimii aluekehittäjänä maakunnan kehittämisrahojen käyttöä valvovana viranomaisena.

Kuntayhtymistä ja seudullisista yhtiöistä toimintavolyymiltaan suurin on erikoissairaanhoidon palveluja tuottava *Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri HUS*. Vuoden 2006 alusta toimintansa aloittaa uutena organisaationa Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala HYKS, johon kuuluvat HYKS-Helsingin sairaalat, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala.

Sosiaalialan kuntayhtymiä ovat kehitysvammahuollon erityishuollon palveluja tuottava *Uudenmaan erityispalvelut kuntayhtymä*, ruotsinkielisille kehitysvammaisille erityishuollon palveluja tuottava *Kårkulla samkommun* ja laitoshoitopalveluja tuottava *Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä*. Sosiaalialan lakisääteisenä alueellisena asiantuntemuksen kehittäjänä toimii *Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca*.

Koulutuspalveluja tuotetaan kaupunkien omien oppilaitosten lisäksi viidessä seudullisessa organisaatiossa. Ammatillista koulutusta järjestää Espoossa, Kirkkonummella ja Kauniaisissa *Espoon seudun koulutuskuntayhtymä*, Omnia. *EVTEK-kuntayhtymä* järjestää EVTEK-ammattikorkeakoulussa tekniikan, kulttuurin ja liiketalouden ammattikorkeakoulutusta jäsenkunnilleen Espoolle, Kauniaisille, Vantaalle ja Kirkkonummelle. *Laurea Ammattikorkeakoulu Oy*:n osakkaita ovat Espoo, Vantaa, Kauniainen, Hyvinkää, Kirkkonummi, Porvoo, Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä, Länsi-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä ja Invalidiliitto. Laurean painopisteitä ovat hyvinvoinnin, liiketoiminnan, tieto- ja viestintätekniikan sekä kestävä kehityksen osaaminen. Ruotsinkielistä toisen asteen ammattikoulutusta tarjoaa Praktikum, jota ylläpitää Svenska Framtidskolan i Helsingforsregionen Ab. Osakkaina ovat pääkaupunkiseudun kaupungit, Kirkkonummi, Sipoo sekä Samfundet Folkhälsan ja Sydkustens landskapsförbund rf. *Samkommuner för folkhögskolan i Västra Nyland* kansalaisopistoa ylläpitää kuntayhtymä, johon kuuluvat Tammisaari, Hanko, Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi, Pohja, Siuntio, Kauniainen, Espoo ja Vantaa.

Seudullisista yhtiöistä *Culminatum Ltd Oy* on pääkaupunkiseudun kaupunkien, Uudenmaan liiton, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen omistama Helsingin seudun kehitysyhtiö. Yhtiön keskeinen tarkoitus on edistää tiede- ja osaamispohjaisen yritystoiminnan syntyä ja kasvua toimialueellaan. *Spinno-seed Oy* harjoittaa Uudenmaan alueella yritysten siemen- ja käynnistysvaiheen pääomasijoitustoimintaa. Suurimmat omistajat ovat Helsinki, Veraventure Oy, Espoo ja Vantaa. *Seure Henkilöstöpalvelut Oy* hoitaa kaupunkien tarvitsemien sijaisten hankintaa ja

vuokrausta sekä avustaa kaupunkeja pysyvän henkilöstön hankinnassa. Yhtiön omistavat Helsinki, Espoo ja Vantaa.

Pääkaupunkiseudun Vesi Oy omistaa ja ylläpitää Päijännetunnelia ja tarjoaa vesilaitoksille raakavettä. Osakkaita ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Hyvinkää, Kirkkonummi sekä vesilaitosyhtymä, johon kuuluvat Järvenpää, Kerava, Tuusula ja Sipoo. *Vantaan Energia Oy* hankkii, tuottaa, siirtää ja myy sähköä ja kaukolämpöä. Osakkaita ovat Vantaa ja Helsinki. *Suomen Energia-Urakointi Oy (SEU)* rakentaa ja huoltaa sähköverkoja, valaistusjärjestelmiä ja liikennevaloja sekä tekee asennuksia. Omistajat ovat Helsingin Energia, E.ON Finland Oyj, Vantaan Energia Oy ja Lahti Energia Oy. *Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy* on perustettu hankkimaan, omistamaan ja kunnossapitämään YTV-alueen liikenteessä tarvittava uusi junakalusto. Omistajina ovat Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa ja VR Oy. Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat osakkaina *Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:ssä*, joka pyrkii toiminnallaan jätteen määrän vähentämiseen.

Pääkaupunkiseudun yhteistyö eri toimialoilla on laajamittaista, joten tiivistelmä sisältää keskeisimpiä toimenpiteitä. Kaupunginjohtajien toimialalla toteutetaan *elinkeino*toimessa innovaatiostrategiaa, jossa tärkeänä toteuttajana on Culminatum Ltd Oy. Pääkaupunkiseudun elinkeinostrategian yhteiset linjaukset ja uuden yhtiön perustaminen kansainväliseen elinkeinomarkkinointiin hyväksyttiin pääkaupunkiseudun neuvottelukunnassa joulukuussa 2005. Tietohuoltoa tehdään sekä yhteistyössä pääkaupunkiseudun että Helsingin seudun 14 kunnan kesken. Kaupunkitutkimusyhteistyö ulottuu pääkaupunkiseudun lisäksi Lahteen ja kumppaneina ovat yliopistot ja opetusministeriö.

Sosiaali- ja terveystoimessa on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniainen sosiaali- ja terveystoimen johto jo vuosia tehnyt seudullista yhteistyötä pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystoimen johdon (PKS-sosterin) puitteissa. Yhdenmukaisuuden turvaamiseksi on sovittu yhteisistä seudullisista menettelytavoista palveluja järjestettäessä ja yhteisistä kannanotoista mm. vireillä oleviin uudistuksiin. Käynnissä on mm. vanhustenpalveluihin, ruotsinkielisten lasten ja nuorten palveluihin, terveysneuvontaan, potilaan ja henkilöstön tunnistamiseen, lasten päivähoidon, palvelujen ostoon, lastensuojelun sijaishuoltoon, sähköiseen asiointiin ja erityisryhmiin liittyviä seudullisia palveluja tai niiden kehittämistä. Kansallisesti erityisiä seudullisen yhteistyön aloja ovat urbanissa ympäristössä korostuvat sosiaaliset ongelmat kuten asunnotomuus, HIV-positiiviset huumeidenkäyttäjät, päihdehuolto ja kaupunkisosaalisyö.

Maankäyttö- ja asuntotoimessa Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta on hyväksynyt seudun maankäytön ja asuntopolitiikan strategiset linjaukset. Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittämiseksi on valmisteilla strategia, jonka tarkoituksena on hahmottaa pääkaupunkiseudun ja koko Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen tulevaa kehitystä vuoteen 2050 saakka. Pääkaupunkiseudulla on yhteinen asumis-

oikeusasuntojen hakijajono ja tietojärjestelmä. Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää koskevaa suunnittelua varten on jo olemassa valtion viranomaisten, pääkaupunkiseudun kaupunkien ja YTV:n sekä Uudenmaan liiton kesken tapahtuva PLJ – menettely (pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma).

Sivistystoimessa käynnissä on ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen sekä maahanmuuttajien koulutuksen seudullisten palvelujen selvityshankkeita. Kuntarajojen yli tapahtuvaa koulunkäyntiä on helpotettu uusien sopimuksin. Sivistystoimen seudullisia arviointikriteerejä valmistellaan opetus-, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimessa. Pääkaupunkiseudun kirjastoissa on asiakkaiden käytössä yhteinen Helmet-järjestelmä ja aineistohankintoja kehitetään tavoitteena seudullinen kokoelma ja sen hallinta. Pääkaupunkiseudun kansalais- ja työväenopistot tekevät yhteistyötä rehtorityöryhmässä sekä eri alatyöryhmissä.

Teknisessä ja ympäristötoimessa toimitaan vesihuoltoalalla yhteistyössä mm. raakaveden hankinnassa, veden valmistuksessa ja yhteisten vesijohtojen käytössä sekä jäteveden puhdistuksessa. Kuntatekniikassa on kunnossapitoyhteistyötä raja-alueilla. Pelastuslaitosten operatiivinen yhteistyö on vuodesta 1995 asti toteuttanut lähimpien yksiköiden periaatetta kuntarajoista riippumatta. Paikkatietoyhteistyönä tuotetaan mm. pääkaupunkiseudun opaskarttapalvelu. Ympäristöasioiden osalta yhteistyömuotoina ovat tutkimus, valistus, tiedotus, asiantuntijoiden väliset neuvottelut sekä tietojenvaihto työtapojen ja ohjeiden samankaltaistamiseksi. Erityisesti yhteistyötä on edellyttänyt kaatopaikka-asioiden järjestäminen. Helsingin ja Vantaan elintarvike- ja ympäristölaboratorioiden yhdistämisestä on valmistunut ehdotus vuonna 2005.

Yhteistyössä valtionhallinnon kanssa on toteutettu *Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma Osaaminen ja osallisuus 2002–2004*, jossa toteutettiin seudullisia kehittämishankkeita useilla toimialoilla. Käynnissä on kaupunkiohjelma 2005–2007, joka sisältää useita pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan toimenpideohjelmaan kuuluvia toimenpiteitä. Valtioneuvosto asetti kesällä 2003 *Helsingin seudun neuvottelukunnan*, jonka tehtävänä on toimia Helsingin seudun kuntien ja valtion viranomaisten välisenä korkean tason keskustelufoorumina. Puheenjohtajana toimii kunta- ja alueministeri ja varapuheenjohtajana Helsingin kaupunginjohtaja. *Pääkaupunkiseudun liikenne-neuvottelukunta* perustuu valtion liikenneviranomaisten ja pääkaupunkiseudun kuntien väliseen sopimukseen. Neuvottelukunta toimii seudun tärkeissä liikennekysymyksissä sopijaosapuolten välisenä neuvottelu-, yhteistyö- ja koordinointieliimenä.

Kansallisesti pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyöfoorumeina ovat olleet mm. sisäasiainministeriön johtama suurten kaupunkien neuvottelukunta, Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työryhmä ja kuuden suurimman kaupungin yhteistyöryhmä. *Kansainvälisesti* pääkaupunkiseudun suuret kaupungit sekä Tampere, Turku ja Oulu kuuluvat Eurocities-järjestöön, joka on Euroopan suurten kaupunkien yhteistyö- ja edunvalvontajärjes-

tö. EU-projekteihin osallistuminen on osa kaupunkien EU-toimintaa kaikilla toimialoilla.

I PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖELIMET

Taustaa

Pääkaupunkiseudulla on vakiintuneet yhteistyömenettelyt kaupunkien johdon, toimialajohdon ja toimialojen välillä. Pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyökartoitus 2001 (Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A3/2002) erittelee yhteistyömuodot:

Monenkeskinen yhteistyö pääkaupunkiseudulla

- Valtion ja pääkaupunkiseudun yhteistyö
- Lakisääteinen ja lakiin perustuva yhteistyö
- Kehittämissyhtiöt, säätiöt ja yhdistykset

Pääkaupunkiseudun kaupunkien keskinäinen yhteistyö

- Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien yhteistyö
- Yleishallinto
- Sosiaali- ja terveystoimi
- Sivistystoimi
- Rakentaminen ja ympäristö

Vuoden 2001 yhteistyökartoituksessa kuvataan 99 toimenpidettä. Johdotason yhteistyötoimenpiteissä on vuosien mittaan valmisteltu lukuisia pääkaupunkiseudun palvelurakenteen strategisia uudistushankkeita. Pääosa kartoituksen toimenpiteistä on yksittäisiin palvelusektoreihin liittyviä toimenpiteitä, joissa on laadittu ja toteutettu seudullisia yhteispalveluja tai sovittu palveluihin liittyvistä yhteisistä kriteereistä.

Pääkaupunkiseudun poliittisen tason yhteistyömallin kehittäminen käynnistyi joulukuussa 2003 ja eteni maaliskuussa 2004 Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan perustamiseen.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta (PKS-neuvottelukunta)

Neuvottelukunnan toimintaperiaatteet

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta (Delegationen för Huvudstadsregionen, lyhenne PKS-neuvottelukunta) on Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien vapaaehtoisuuteen perustuva kaupunkien ylimmän luottamushenkilöjohdon yhteistyöelin.

PKS-neuvottelukunta perustuu kaupunginvaltuustojen keväällä 2004 tekemiin yhdenmukaisiin päätöksiin. Neuvottelukunnan ensimmäinen kokous pidettiin 1.6.2004. Neuvottelukuntaan kuuluvat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunginvaltuustojen ja kaupunginhallitusten puheenjohtajat sekä ensimmäiset ja toiset varapuheenjohtajat sekä Kauniaisten kaupungin kaupunginvaltuuston ja -hallituksen puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat eli yhteensä 23 henkilöä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii Helsingin kaupunginhallituksen puheenjohtaja, varapuheenjohtajana Espoon kaupunginhallituksen puheenjohtaja ja toi-

sena varapuheenjohtajana Vantaan kaupunginhallituksen puheenjohtaja.

Neuvottelukunta kokoontuu vuosittain tarpeen mukaan 4-6 kertaa. Kaksi kokouksista järjestetään laajennetussa kokoonpanossa pääkaupunkiseudun yhteistyökokouksina. Tällöin kokouksiin osallistuvat edellä mainittujen lisäksi kaikkien pääkaupunkiseudun kaupunkien valtuustoryhmien johtajat.

Neuvottelukunta hyväksyy kalenterivuositain työsuunnitelman. Asiat valmistellaan neuvottelukuntaan kaupunginjohtajien kokousten kautta. Käytännön valmistelussa hyödynnetään olemassa olevia alakohtaisia seudullisia yhteistyöryhmiä valmistelun koordinoinnista vastaavan kaupungin kaupunginjohtajan, apulaiskaupunginjohtajan tai toimialajohtajan sopimalla tavalla.

Pääkaupunkiseudun yhteinen visio ja strategia

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta hyväksyi laajennetussa kokoonpanossa 5.10.2004 seudun vision ja strategian. Yhteisen vision mukaan pääkaupunkiseutu on kehittyvä tieteen, taiteen, luovuuden ja oppimiskyvyn sekä hyvien palvelujen voimaan perustuva maailmanluokan liiketoiminta- ja innovaatiokeskus, jonka menestys koituu asukkaiden hyvinvoinnin ja koko Suomen hyväksi. Metropolialuetta kehitetään yhtenäisesti toimivana alueena, jossa on luonnonläheinen ympäristö ja jossa on hyvä asua, oppia, työskennellä sekä yrittää.

Yhteistyön pohjaksi hyväksyttiin kolme strategista päämäärää ja niitä toteuttavat strategiat.

Strateginen päämäärä 1: Hyvinvoinnin parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen erilaisilla yhteistoimintamuodoilla

- 1.1. Yhteinen hyvinvointipalvelujen järjestämisen strategia ja yhteistyö palveluprosessien kehittämisessä
- 1.2. Yhteisten palveluorganisaatioiden ohjaaminen

Strateginen päämäärä 2: Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantaminen

- 1.1. Innovaatiostrategia
- 1.2. Seudullinen elinkeinopolitiikka
- 1.3. Kansainvälinen elinkeinomarkkinointi
- 1.4. Osaavan työvoiman saatavuus ja maahanmuuttopolitiikka

Strateginen päämäärä 3: Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittäminen

- 3.1. Yhteinen maankäytön kehityskuva
- 3.2. Yhteisvastuullinen asuntopolitiikka
- 3.3. Toimiva liikennejärjestelmä (PLJ)

Seudun strategia sisällytettiin kaikkien kaupunkien vuoden 2005 talousarviokäsittelyn yhteydessä talous- ja toimintasuunnitelmiin ja se ohjaa seudullisena lähtökohtana tulevana vuosina kaupunkien strategista suunnittelua. Näin sillä on välitön vaikutus pääkaupunkiseudun palvelurakenteeseen. Samalla pääkaupunkiseudun kaupunkien strategioiden yhdensuuntaisuus päätettiin ensi kertaa valtuustotasolla.

Pääkaupunkiseudun kaupunkien vuoden 2006 talousarvioiden valmistelussa seudullisen vision ja strategian merkitys on lisääntynyt entisestään. Kaikkien kaupunkien talousarvioiden toimintaympäristöanalyysissä on lisätty seudullista ulottuvuutta. Kaupunkien strategioissa tavoitteenmäärittely tapahtuu paljolti seudullisesti ja eri palvelusektoreilla on seudulliseksi määriteltyjä kuntalain mukaisia sitovia tulostavoitteita.

Työn eteneminen strategia-alueilla

Neuvottelukunnan hyväksymä pääkaupunkiseudun yhteistyön toimenpideohjelma vuodelle 2005 linjasi yhteistyön sisällön kolmen strategisen päämäärän mukaan. Toimenpideohjelmaan valittiin kultakin toimialalta 3-5 keskeistä hankealuetta, joissa käynnistettiin yksi tai useampia yhteistyöhankkeita. Eri toimialoilla on näiden hankkeiden lisäksi lukuisa määrä toimialan sisäisiä yhteistyöhankkeita. PKS-neuvottelukunnan strategisten hankkeiden salkku vuodelle 2005 sisälsi 36 hanketta.

Yhteistyöhankkeet ovat tässä vaiheessa pääosin kehittämishankkeita, joissa selvitetään yhteistyön mahdollisuuksia ja kohteita sekä yhteistyön järjestämisen tapoja. Osalla tähdätään yhteisiin strategioihin ja toimintapolitiikkaan tai yhteistyöperiaatteisiin.

Kaikilla toimialoilla on palvelujen yhteiskäyttöä tai palvelutuotannon yhteistoimintaa koskevia tavoitteita. Palvelujen yhteiskäytöllä tarkoitetaan kuntalaisten mahdollisuutta käyttää pääkaupunkiseudun kuntien järjestämiä palveluja kuntarajoista riippumatta.

Hyvinvointipalvelujen parantaminen ja palvelutoiminnan tehostaminen erilaisilla yhteistoimintamuodoilla

Palvelujen yhteiskäytön kehittäminen koskee tässä vaiheessa lakisääteisiä palveluja. Vapaaehtoisten palvelujen kehittämistä selvitetään jatkossa tarkemmin. Palvelujen yhteiskäytössä kiireellisimpänä kohteena ovat seudun kaupunkien raja-alueilla tuotettava palvelut ja palvelupisteet. Tavoitteena on palvelukapasiteetin ja investointien tehokas käyttö ja suuntaaminen sekä parempi asiakaspalvelu mm. päivähoitossa.

Hyvinvointipalveluissa on palvelujen yhteiskäyttöä pohjustettu eri periaatteiden valmistelulla. Palvelujen yhteiskäyttöön on neuvottelukunta hyväksynyt "työkalupakin", joka pitää sisällään selvityksen kuntien yhteistoimintamuotojen oikeudellisista edellytyksistä sekä sopimusrungon PKS-tilaajan ja PKS-tuottajan välillä, yhteiskäyttöisten palvelujen laatu-kriteerit (lasten päivähoito, peruskoulu, terveysasematoiminta) ja hin-

noitteluperiaatteet. Kuntien palveluyhteistyön (yhtenä) esteenä on nykyinen hankintalaki. Sen muuttamisesta PKS-kaupungit ovat tehneet esityksen valtiolle (SM ja KTM).

Palveluyhteistyön kehittämiseksi kuntien raja- ja reuna-alueilla on valmistunut selvitys kuntien raja-alueiden väestökehityksestä kaudella 2006–2012 (yhteinen väestöennuste) sekä selvitys reuna-alueille sijoituvista palvelutiloista ja niiden kapasiteetista. Tarkemman selvityksen kohteina olivat Helsingin läntinen ja Espoon itäinen raja-alue sekä neljä aluetta Helsingin ja Vantaan rajalla. Palvelutilojen osalta selvitettiin päiväkotien ja koulujen kapasiteetti ja käyttöaste.

Seudun yhteisten palveluorganisaatioiden ohjaamisessa yhteistyön kohteeksi on valittu HUS -kuntayhtymä, jonka strategisen kehittämisen tavoitteena ovat erikoissairaanhoidon palvelutuotannon mahdollisimman hyvät edellytykset pitkällä aikavälillä. HUS-yhteistyöhön liittyen kaupunginvaltuustot ovat neuvottelukunnan suosituksen mukaisesti hyväksyneet perussopimuksen muutoksen, jossa PKS-alueen erikoissairaanhoidon muodostaa yhtenäisen toiminnallisen kokonaisuuden ja jota johtaa PKS-alueen lautakunta HUS-konsernissa.

Erillisselvityksiä on valmistunut koulunkäynnistä yli rajojen, kirjastoyhteistyöstä, ympäristölaboratorioiden yhteistyöstä, yhteistyöstä ympäristölupa-asioissa ja henkilöstöstrategiassa. Tilapäisen työvoiman hankintaa varten on aiemmin Helsingin kaupungin yksin perustaman ja omistaman Helsingin Työvoimapalvelu Oy:n omistus pohjaa laajennettu vuonna 2005 niin, että Espoon ja Vantaan kaupungit ovat tulleet yhtiön osakkaiksi ja yhtiön nimi muutettu SEURE Henkilöstöpalvelut Oy:ksi.

Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantaminen

Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn kehittämisen keskeinen lähtökohta on Uudenmaan kehitysyhtiö Culminatum Ltd Oy:n johdolla laadittu Helsingin seudun innovaatiostrategia. Innovaatiostrategian toimeenpano on käynnistetty sen neljällä painopistealueella: (1) tutkimuksen ja osaamisen kansainvälisen vetovoiman lisäämisessä, (2) osaamiskeskittymien vahvistamisessa ja yhteisten kehitysalustojen luomisessa, (3) julkisten palvelujen uudistamisessa ja innovaatioissa sekä (4) innovaatio toiminnan tukemisessa.

Strategia laadittiin laaja-alaisena korkeakoulujen, tiede- ja tutkimusyhteisöjen, yritys elämän ja kuntien yhteistyönä. Innovaatiostrategia sisältää 26 konkreettista toimenpide-ehdotusta. Niiden perusteella on käynnistynyt lukuisia toteutushankkeita. PKS-neuvottelukunta seuraa aktiivisesti hankkeiden toteutusta Culminatum Ltd Oy:n koordinoinnin pohjalta.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta hyväksyi kokouksessaan 13.12.2005 pääkaupunkiseudun elinkeinostrategian yhteiset linjaukset sekä päätti omalta osaltaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton yhtei-

sen kansainvälisen elinkeinomarkkinointiyhtiön perustamisesta. Yhteisiä linjauksia on valmisteltu myös seudullisen henkilöstöstrategian laadinnassa.

Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittäminen

Neuvottelukunta on hyväksynyt seudun maankäytön ja asuntopolitiikan strategiset linjaukset. Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittämiseksi on valmisteltu strateginen asiakirja, joka on pohjana vuonna 2006 laadittavalle koko Helsingin seutua koskevalle yhteiselle maankäytön, asumisen ja liikenteen strategialle. Yhteinen asunnottomuuden poistamisohjelma on hyväksytty.

Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää koskevaa suunnittelua varten on jo olemassa valtion ja kuntien välinen PLJ-menettely. Suunnitelman laadinta ja siihen liittyvä neuvottelujärjestelmä on osa pääkaupunkiseudun seudullista neuvottelujärjestelmää, jossa kaupungeilla on toimijan ja päätöksentekijän rooli.

Neuvottelukunnan työn arviointi

Neuvottelukunnan toiminnan ensimmäisen toimintavuoden aikana hankkeet ovat olleet selvitysluonteisia, konkreettista yhteistoimintaa pohjustavia ja niillä on myös luotu edellytyksiä tulevalle toiminnalle.

Vuoden 2005 toimenpideohjelman hankkeiden toteutumisesta raportoitiin neuvottelukunnalle 13.12.2005. Monet vuoden 2005 hankkeista jatkuvat myös vuonna 2006. Pääkaupunkiseudun yhteinen strategia on jo heijastunut kaupunkien omiin strategioihin ja toimintasuunnitelmiin, joissa seudullisen strategian merkitys on nyt korostunut.

Pääkaupunkiseudun verkostomaisen yhteistyön painopiste on eri toimialoilla niiden johdon ja kaupunkien eri virastojen ja laitosten välisessä yhteistyössä. Virastotason seutuyhteistyö on vakiintumassa osaksi kaupunkien jokapäiväistä konkreettisia tuloksia tuottavaa toimintaa.

Metropolialueen peruskuntien verkostomainen yhteistyömalli on yksi seudullisen hallinnan toimintamalli. Kansainvälisenä arviona pääkaupunkiseudun toimintamallista voidaan esittää kansainvälisen kaupunki- ja aluesuunnittelijoiden järjestön (The International Society of City and Regional Planners, ISoCaRP) 41. vuosittaisessa maailmankonferenssissa Bilbaossa Helsingin kaupungille 18.10.2005 luovutettu palkinto luovan kaupungin kehittämisestä Helsingin seudulla (ISOCARP Award of Excellence).

Tunnustus annettiin Helsingin kaupungille seudullisen hallinnon ja Helsingin seudun strategisesta kehittämisestä. Raadin mukaan ”Seudullista hallinnon ja strategian kehittämistä on tehty osana pitkäaikaista visiota kohti luovaa kaupunkia, jonka kehittämisessä on painotettu kan-

sainvälistymistä, kulttuuria ja innovaatioita samalla säilyttäen paikallinen identiteetti ja itsehallinto.”

ISOCARP-järjestön luovuttama palkinto on tunnustus maailmanlaajuisesti poikkeuksellisen innovatiivisesta kaupunkikehittämisestä. Yli sadan tarjotun luovaa kaupunkia kehittävän kaupungin joukosta järjestö tutki tarkemmin 15, joista tunnustus annettiin viidelle kaupungille. Helsingin lisäksi palkinnon saivat Bilbao onnistuneesta kaupunkiuudistuksesta, Curitiba Brasiliasta kestävän kehityksen edistämisestä, Durban Etelä-Afrikasta paikallistalouden kehittämisestä ja Singapore tutkimukseen erikoistuneen kaupunginosan kehittämisestä.

Palkinnon perusteluissa mainittu seudullisen hallinnon kehittäminen viittaa erityisesti vuonna 2004 perustettuun Pääkaupunkiseudun neuvottelukuntaan ja sen käynnistämään seudulliseen yhteistyöhön.

Helsingin seudun yhteistyö

Helsingin seudun yhteistyösopimus astui voimaan 1.10.2005. Helsingin seudun 14 kunnan yhteistyöhön osallistuvat pääkaupunkiseudun kaupungit (Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen), KUUMA-kunnat (Järvenpää, Nurmijärvi, Tuusula, Kerava, Mäntsälä ja Pornainen) sekä kuntaryhmä neloset (Hyvinkää, Kirkkonummi, Vihti ja Sipoo).

Seutuyhteistyön tavoitteena on Helsingin seudun kansainvälisen kilpailukyvyyn turvaaminen. Sopimuksen mukaan Helsingin seudun kunnat sitoutuvat poliittisen- ja viranhaltijajohdon vapaaehtoiseen ja säännölliseen yhteistyöhön, jota kehitetään ja tiivistetään vaiheittain. Tavoitteena on kehittää seutua yhteistyössä valtion kanssa. Sopimus on hyväksytty kaikkien osallistuvien kuntien valtuustoissa.

Uuden seutuyhteistyön kohteena ovat erityisesti maankäyttö, asuminen ja liikenne sekä seudulliset palvelut. Helsingin seudulle laaditaan yhteinen maankäytön, asumisen ja liikenteen strategia. Strategialla haetaan ratkaisuja

- Asuntotuotannon haasteisiin
- Joukkoliikenteen kehittämiseen
- Maankäytön kehittämishankkeiden toteuttamiseen
- Asuntotuotantoon tarvittavien maa-alueiden käyttöön saamiseksi

Helsingin seudun yhteistyötä varten on perustettu Helsingin seudun yhteistyökokous, joka on sopimuskuntien johtavien luottamushenkilöiden säännöllisesti kokoontuva yhteistoimintaelin. Ensimmäinen kokous oli 17.11.2005. Yhteistyökokous hyväksyy valtuustokausittain Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen strategian sekä tekee esityksen sopimuskuntien valtuustoille strategian kuntakohtaisesta hyväksymisestä. Yhteistyön sisällöstä sovitaan tarkemmin vuosittain hyväksyttävässä toimintasuunnitelmassa.

Yhteistyökokoukseen osallistuvat sopimuskuntien kunnanvaltuustojen ja -hallitusten I. puheenjohtajat, yhteensä 28 luottamushenkilöä. Yhteistyökokous voi päättää, että kokoukseen valitaan valtuustokaudeksi lisäksi 4–6 jäsentä. Näistä 2–4 jäsentä edustaa pääkaupunkiseudun neuvottelukuntaa ja yksi KUUMA-kuntia ja yksi kuntaryhmä Nelosia siten, että keskeiset poliittiset ryhmät tulevat edustetuiksi.

Yhteistyökokous valitsee valtuustokaudeksi keskuudestaan puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Yhteistyökokous nimeää lisäksi vuosittain keskuudestaan eri kuntaryhmistä teknisen työvaliokunnan, johon kuuluu puheenjohtajiston lisäksi 2–3 jäsentä.

Kokouksessa asiat esittelee kuntajohtajien valmistelukunnan puheenjohtaja, sen jäsen tai muu valmistelukunnan nimeämä esittelijä. Sopimuskuntien kaupungin- ja kunnanjohtajat ovat läsnä yhteistyökokouksessa. Yhteistyökokouksen pysyviä asiantuntijoita ovat Uudenmaan liiton ja Itä-Uudenmaan maakuntajohtajat ja YTV:n yhteistyöjohtaja. Kokouksissa voivat olla läsnä asiantuntijoina kaupunkien apulaiskaupunginjohtajat tai kuntien toimialajohtajat heitä koskevien asioiden osalta. Kokouksessa voidaan kuulla myös valtionhallinnon edustajia tai muita asiantuntijoita erikseen sovittavalla tavalla.

Yhteistyökokouksen valmistelua johtaa seudun kuntien johtajista muodostuva valmistelukunta. Yhteistyökokous nimeää maankäytön, asumisen ja liikenteen neuvottelukunnan (MAL-neuvottelukunta), johon kuuluu kunkin sopimuskunnan siihen nimeämä johtava maankäyttö- ja asuntotoimen viranhaltija. MAL-neuvottelukunta valmistelee yhteistyökoukselle seudun yhteisen maankäytön, asumisen ja liikenteen strategian, huolehtii sen toteutumisen seurannasta ja raportoinnista.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV)

YTV:n lakisääteinen rooli pääkaupunkiseudun yhteistyössä on tuottaa sen tehtäväksi osoitetut palvelut sekä strateginen Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma (PLJ). Vuonna 2007 laaditaan PLJ:n pohjalta neljäs valtion ja YTV-kaupunkien aiesopimus liikennejärjestelmän kehittämisestä. YTV on toimialueensa osalta asiantuntija ja tiedontuottaja pääkaupunkiseudun yhteistyössä.

Pääkaupunkiseudun vuodesta 1986 asteittain yhtenäistynyt joukkoliikennejärjestelmä on useissa arvioissa todettu erinomaiseksi kokonaisuudeksi. Pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen viranomaisten, HKL:n ja YTV:n tiivistyvällä yhteistyöllä ylläpidetään joukkoliikenteen suhteellinen osuus kansainvälisesti hyvällä ja kansallisesti erinomaisella tasolla. YTV:n joukkoliikenteen toimialuetta laajennetaan ns. kolmannella lippuvyöhykkeellä.

YTV:n jätehuollon asukkaille suunnatut palvelut kattavat kaikki jäsenkaupungit ja Kirkkonummen kunnan jätteenkäsittelyn.

YTV tuottaa, kokoaa ja jalostaa seudun päätöksentekoa ja asukkaita palvelevia tietoja, kehittämissuunnitelmia ja tulevaisuuskuvia toimialueeltaan. Lähes koko Uudenmaan kattava ilmanlaaduntietouden hallintajärjestelmä ylläpidetään kansainvälisesti huipputasolla. Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia tuotetaan yhdessä jäsenkaupunkien kanssa. YTV vastaa alueensa jätevirtojen seuranta- ja tilastointijärjestelmästä.

Ympäristöasioissa koko pääkaupunkiseudun kattavaa yhteistä toimintaa on myös ilmanlaadun seurannassa. YTV seuraa pääkaupunkiseudun kuntien puolesta seudun ilmanlaatua ja arvioi ilmanlaatuilannetta mm. vuosittaisella raportoinnilla. Helsingin kaupungilla ja YTV:llä on yhteistyössä laaditut suunnitelmat mm. katupölyn torjunnasta ja valmiussuunnitelmat varautumisesta ilmanlaadun ongelmatilanteisiin.

YTV:n palveluita tuotetaan toiminnallisen pääkaupunkiseudun tarpeisiin. Sopimusperusteisessa yhteistyössä on vuosina 2006–2008 painopisteenä yhteistyö Keravan ja Kirkkonummen kanssa.

Yhteistyö Uudenmaan liiton piirissä

Maakuntasuunnitelma, maakuntaohjelma ja maakuntakaava ovat lakisääteiset (alueiden kehittämislaki sekä maankäyttö- ja rakennuslaki) maakunnallisen yhteistyön muodot myös pääkaupunkiseudulla. Maakunnan kehittämisrahojen suunnittelun ja käytön suhteen yhteistyö pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Uudenmaan liiton välillä on ollut toimivaa. Urban yhteisöaloiteohjelman hankkeille on haettu sisäasiainministeriön hallinnonalaan kuuluvaa valtion vastinrahoitusta Uudenmaan liitosta. Kaikkiaan Urban-ohjelman hankkeille on haettu rahoitusta viidestä ministeriöstä. Uudenmaan liiton kanssa on tehty myös kansainvälistä projektiyhteistyötä erityisesti Itämeren alueella.

Maakunnallisen yhteistyön suurimpana kysymyksenä pääkaupunkiseudulla on Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakuntaliittojen raja, joka ei vastaa maakunnallisen kaavoituksen ja suunnittelun kannalta relevanttia toiminnallisen kaupunkiseudun (työ- ja asuntomarkkina-alue) rajausta.

II KESKEISET KUNTAYHTYMÄT JA SEUDULLISET YHTIÖT

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin (HUS) muodostaminen

Erikoissairaanhoidossa toteutettiin mittava palvelurakennemuutos vuonna 2000, jolloin Helsingin sairaanhoitopiiri, Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan kuntayhtymä hallinnollisina yksikköinä lakkautettiin ja tilalle perustettiin Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri (HUS). Uudelle kuntayhtymälle siirrettiin lakkautettujen organisaatioiden erikoissairaanhoidon tehtävät siltä osin kuin jäsenkunnat eivät järjestäneet niitä perusterveydenhuollon yhteydessä terveyskeskuksissa. Lisäksi HUS:lle siirrettiin yliopistosairaalalle kuuluvat opetustehtävät.

HUS-alueen väestö vuonna 2004 oli 1 434 513. HUS:lla oli henkilöstöä 20 382. Palveluita käytti 469 509 eri henkilöä. Toimintakulut olivat 1 126 miljoonaa euroa. (HUS vuosikertomus 2004).

HUS-uudistuksen keskeisinä tavoitteina oli:

- uudistaa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin kunnallinen erikoissairaanhoidon siten, että toiminta järjestettäisiin alueen väestön koko terveydenhuollon tarpeista lähtien
- järjestää asukkaille heidän tarvitsemansa niin perusterveydenhuollon kuin erikoissairaanhoidon palvelut parhaalla mahdollisella tavalla
- vahvistaa perusterveydenhuollon asemaa ja terveyskeskusten toimintaedellytyksiä
- purkaa erikoissairaanhoidon palveluissa olevaa ylikapasiteettia ja päällekkäisiä toimintoja
- keskittää päivityksiä ja eräiden erikoisalojen toimintoja
- aikaan saada terveyskeskusten ja sairaanhoitopiirin toimiva yhteistyö
- kustannustason alentaminen
- parantaa potilaiden mahdollisuuksia saada hoitoa omalla äidinkielellään

Esityksen perusteluissa todettiin lisäksi mm., että

- Terveystieteiden tutkimuskeskusten ja sairaanhoitopiirin toimiva yhteistyö on välttämätöntä toteuttaa siirtoja erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuoltoon, mikä merkitsee niin teh-

tävien kuin henkilöstön siirtoja sairaaloista terveyskeskukseen.

- Merkittävät taloudelliset vaikutukset ovat välillisiä ja ne syntyvät, jos uusi sairaanhoitopiiri ja siihen kuuluvat kunnat uudistavat terveydenhuoltojärjestelmäänsä todettujen tavoitteiden mukaisesti.

Työnjaon tarkistuksia HUS:n ja Helsingin kaupungin terveystoimen välillä on tehty myös vuoden 2000 jälkeen. HUS:sta on siirretty Helsingin terveyskeskukseen kolme pitkäaikaispsykiatrian osastoa, psykiatrian päivystyspoliklinikkatoiminta ja päivystysosasto. Lisäksi Helsingin terveyskeskuksesta on puolestaan siirretty HUS:n sukupuolitautien poliklinikkatoiminta sekä keuhkosairauksien poliklinikka ja vuodeosastotoiminta. HUS-muutoksessa on saatu puretuksi selvästi päällekkäisiä toimintoja Helsingin kaupungin ja HYKS:n kesken.

Helsinki on jo nyt mukana lähes 1,5 miljoonalle suomalaiselle erikoissairaanhoidon palvelut tuottavassa sairaanhoitopiirissä. Helsinki poikkeaa monesta muusta Suomen kunnasta siinä, että terveystaloustoimintajärjestelmä on jo nyt kaksiportainen käsittäen Helsingin terveyskeskuksen ja Hyks-Helsingin sairaalat.

Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala 1.1.2006

Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen ovat v. 2005 valmistelleet yhteistyössä muiden HUS-jäsenkuntien kanssa vuoden 2006 alussa voimaan tulevan uudistuksen, jonka on tarkoituksenaan korjata nykyisiä pääkaupunkiseudun erikoissairaanhoidon palvelurakenteen ongelmia. Tarkoituksena on muodostaa Helsingin seudun yliopistollinen keskussairaala, HYKS, yhdeksi tulosalueeksi, johon kuuluvat HYKS-Helsingin sairaalat, Jorvin sairaala ja Peijaksen sairaala. Nämä sairaalat toimivat ensi vuoden alusta oman lautakunnan alaisuudessa. Tällä hetkellä HUS:n hallitus toimii sekä konsernihallituksena että HYKS:n lautakuntana.

Sosiaalialan kuntayhtymät

Uudenmaan erityispalvelut kuntayhtymä tuottaa kehitysvammahuollon erityishuollon palveluja 35 kunnalle Uudellamaalla. Kuntayhtymän toimintamuotoja ovat päivätoiminta, työtoiminta, vaikeasti vammaisten perusopetus, avotyö, kuntouttava työtoiminta, asumispalvelut sekä työvalmennus. Kuntayhtymä mahdollistaa kehitysvammaisten ja muiden vaikeavammaisten palvelujen saatavuutta. Kuntayhtymä hallinnoi lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmää vuoden 2005 loppuun saakka. Vuoden 2006 alusta lastensuojelun suuret kustannukset huomioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksissa. Kuntayhtymä on perustanut myös Uudenmaan vammaispalvelusäätiön, joka tuottaa asumispalveluja kehitysvammaisille ja autisteille. Uudenmaan tulkkipalvelujen hankintarengas toimii kuntayhtymässä ja tuottaa

kuulovammaisten, kuulo- ja näkövammaisten ja puhevammaisten tulkkipalveluja.

Kårkulla samkommun tuottaa ruotsinkielisille kehitysvammaisille erityishuollon palveluja.

Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä tuottaa päihdehuollon laitoshoitopalveluja.

Uudenmaan sosiaalialan osaamiskeskuksen alaisuudessa toimii Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca, joka toimii Helsingin kaupungin sosiaaliviraston yhteydessä. Sosiaalialan osaamiskeskuksen tehtävänä on sosiaalialan asiantuntemuksen kehittäminen alueellisella tasolla, peruspalvelujen kehittäminen ja erityisosaamista vaativien palvelujen ja asiantuntemuksen tuottaminen, perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen tuottaminen ja yhteys käytännön työhön. Osaamiskeskukset harjoittavat myös tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoimintaa. Suomessa on 9 sosiaalialan osaamiskeskusta, joilla on erilaisia hallintomalleja, mm. osakeyhtiöitä, yhdistyksiä ja verkosto-organisaatioita.

Koulutuskuntayhtymät ja -yhtiöt

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä

Kuntayhtymä aloitti toimintansa 1982. Kuntayhtymän nimi oli alussa Espoon keskustan ammatillisten oppilaitosten kuntainliitto. Kuntayhtymän jäsenkunnat ovat alusta asti olleet Espoon kaupunki, Kauniaisten kaupunki ja Kirkkonummen kunta. Espoon osuus on 86,9 %, Kirkkonummen 11,4 % ja Kauniaisten 1,7 %.

Kuntayhtymän tehtävänä on järjestää jäsenkuntiensa puolesta ammatillista koulutusta ja aikuislukiokoulutusta, mikäli siitä jäsenkuntien kanssa erikseen sovitaan.

Kuntayhtymään kuuluu neljä oppilaitosta ja oppisopimustoimisto: Espoon liiketalousinstituutti, Espoon palvelualojen oppilaitos, Espoon tekniikan ja kulttuurin oppilaitos sekä Espoon terveys- ja sosiaalialan oppilaitos. Pääosa tiloista on Espoossa, mutta kuntayhtymällä on opetustiloja myös Kirkkonummella.

Kuntayhtymän oppilaitosten opiskelijamäärä oppisopimusopiskelijat mukaan luettuna on noin 6000. Espoon seudun koulutuskuntayhtymä ja sen oppilaitokset ETSO, ELIT, ESPA ja AMTEK tunnetaan nyt nimellä Espoon seudun ammattiopisto Omnia.

EVTEK-kuntayhtymä

EVTEK-ammattikorkeakoulu (ent. Espoon-Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu) perustettiin teknillisenä oppilaitoksena vuonna 1985 ja

vakinaistettiin ammattikorkeakouluksi ensimmäisten joukossa 1996. EVTEK -kuntayhtymän jäsenkunnat ovat Espoon, Kauniaisten ja Vantaan kaupunki sekä Kirkkonummen kunta. Kuntayhtymä ylläpitää ammattikorkeakoulua, opetettavaan alaan liittyvää tekniikan, kulttuurin ja liiketalouden palvelutoimintaa sekä omistaa tai vuokraoikeuden nojalla hallitsee korkeakoulukiinteistöjä ja rakennuksia. Kuntayhtymän toimitilat sijaitsevat Espoossa ja Vantaalla.

Teknillisessä ammattikorkeakoulussa on 12 tekniikan koulutusohjelmaa, joista valmistuu AMK insinööriksi (Bachelor of Engineering, B.Eng).

EVTEKin Muotoiluinstituutti on yksi Suomen kulttuurialan ammattikorkeakouluista, joilla kullakin on oma, toisista selvästi poikkeava profiilinsa ja luonteensa. EVTEKin Muotoiluinstituutissa annetaan kulttuurialan ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta muotoilun, viestinnän ja konservoinnin koulutusohjelmissa. Koulutusohjelmien tuottamat tutkintonimikkeet ovat Artenomi (AMK), Medianomi (AMK) ja Konservattori (AMK).

EVTEKissä voi opiskella liiketalouden ammattikorkeakoulututkinnon (tradenomi) suomeksi tai englanniksi.

Kuntayhtymän hallituksessa on kymmenen jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenet. Espoon ja Vantaan kaupungeista hallituksen jäseniä on neljä, Kauniaisten kaupungista ja Kirkkonummen kunnasta kummastakin yksi jäsen. Kuntayhtymän hallituksen toimikausi on kaksi vuotta. Espoon osuus kuntayhtymästä on 48 %, Vantaan 43 %, Kirkkonummen 7 % ja Kauniaisten 2 %. Oppilasmäärä on 4100 oppilasta.

Laurea ammattikorkeakoulu Oy

Laurea on Suomen kolmanneksi suurin ammattikorkeakoulu aloituspaikkojen määrään perusteella. Laureassa opiskelee n. 8000 opiskelijaa eri koulutusaloilla. Laurea-ammattikorkeakoulu toimii osakeyhtiömuotoisena (Laurea-ammattikorkeakoulu Oy). Laurea-ammattikorkeakoulu Oy:n osakkaita ovat:

Espoon kaupunki	32,40 %
Vantaan kaupunki	32,40 %
Keski-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä	13,42 %
Hyvinkään kaupunki	4,32 %
Kirkkonummen kunta	3,60 %
Länsi-Uudenmaan ammattikoulutusyhtymä	4,32 %
Porvoon kaupunki	3,78 %
Kauniaisten kaupunki	3,60 %
Invalidiliitto ry.	2,16 %

Laurean tehtävä toiminta-alueensa kehittämisessä on toimilupansa mukaisesti toimia koko metropolialueen maakunnallisena ja monialaisena ammattikorkeakouluna. Laurean sisällölliset painopisteet ovat hyvinvoinnin-, liiketoiminnan-, tieto- ja viestintätekniikan sekä kestävän kehityksen osaaminen. Metropolialueen korkeakoulujärjestelmässä Laurea profiloituu työelämälähtöisten innovaatioiden tuottajana ja osaamisen siirtäjänä.

Laurean toiminta perustuu arvoihin, jotka ovat opiskelija- ja asiakas-keskeisyys, luotettavuus, yhteisöllisyys, avoimuus ja yhdessä tekeminen, sosiaalinen vastuullisuus sekä innovatiivisuus.

Suomenkielisiä koulutusohjelmia on 13 ja englanninkielisiä 4. Vuonna 2003 uusina koulutusohjelmina alkoivat hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma sekä rikosseuraamusalan koulutusohjelma.

Svenska framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab

Framtidsskolan AB, markkinointinimeltään Practicum aloitti toimintansa 1.1.2002 jolloin ammattikoulut Focum ja Praktika yhdistyivät. Practicumia ylläpitää Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab, jossa osakkaina ovat pääkaupunkiseudun kaupungit, Kirkkonummi, Sipoo sekä Samfundet Folkhälsan ja Sydkustens landskapsförbund rf. Practicum tarjoaa ruotsinkielistä toisen asteen ammattikoulutusta useimmilla koulutusaloilla. Tätä ennen Praktikum toimi Samkommunen för huvudsadsregionens svenskspråkiga yrkesskolor kuntayhtymän ylläpitämänä.

Suurin osa tarjonnasta on suunnattu peruskoulunsa päättäneille mutta myös aikuiskoulutusta (esim. yo-pohjaiset koulutukset) järjestetään.

Omistajia yhtiössä ovat seuraavat:

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland rf	45 %
Sydkusten landskapsförbund rf	5 %
Esbo stad	12 %
Vanda stad	7 %
Sibbo kommun	5 %
Kyrkslätt kommun	5 %
Grankulla stad	2 %
Helsingfors stad	19 %

Koululla on toimitilat Arabianrannassa ja Porvoossa. Oppilasmäärä 850 oppilasta.

Samkommuner för folkhögskolan i Västra Nyland

Västra Nylands folkhögskolan on sata vuotta vanha kansalaisopisto Karjaalla jota ylläpitää kuntayhtymä. Kuntayhtymä muodostuu seuraavista kunnista: Tammisaari, Hanko, Inkoo, Karjaa, Kirkkonummi, Pohja, Siuntio, Kauniainen, Espoo ja Vantaa. Koulussa on yli 200 oppilasta.

Seudulliset yhtiöt

Culminatum Ltd Oy

Culminatum Ltd Oy, Uudenmaan osaamiskeskus, on pääkaupunkiseudun kaupunkien, Uudenmaan liiton, elinkeinoelämän ja korkeakoulujen omistama Helsingin seudun kehitysyhtiö. Omistajiensa valtuuttamana ja yhteistyössä näiden kanssa se suunnittelee ja toteuttaa hankkeita, jotka tähtäävät osaltaan pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymän vision toteuttamiseen. Yhtiön keskeinen tarkoitus on edistää tiede- ja osaamispohjaisen yritystoiminnan syntyä ja kasvua toimialueellaan.

Culminatumin strategiset ydintehtävät:

- 1 tietointensiivisten klustereiden rakentaminen osaamiskeskusohjelman avulla osana seudun yhteistä elinkeinopoliittikkaa
- 2 Helsingin seudun kehittäminen kansainvälisesti vetovoimaisena innovaatioympäristönä.

Culminatumin hankkeista volyymiltään suurin on ollut vuodesta 1995 alkaen Uudenmaan osuus kansallisesta osaamiskeskusohjelmasta. Tulevaisuudessa yhtiön keskeinen uusi tehtävä on seudun kaupunkien yhteisen elinkeinopoliittikan toteutuksessa. Tähän liittyen laaditaan Culminatumin ja kaupunkien välille runkosopimus, joka määrittelee vuositasolla tehtävät toimenpiteet ja kaupunkien niistä saamat vastikkeet.

Vuoden 2006 haasteena on seuraavan osaamiskeskusohjelmakauden (2007–2013) valmistelu. Culminatum tavoittelee keskeistä roolia kansallisen ohjelman toteutuksessa myös jatkossa. Yhtiön toinen merkittävä tehtävä on vuonna 2005 valmistuneen ja Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan vahvistaman Helsingin seudun innovaatiostrategian toteuttaminen.

Omistus yhtiössä jakautuu seuraavasti:

Uudenmaan liitto	25,76%
Helsingin kaupunki	8,37%
Helsingin yliopisto	8,37%
Espoon kaupunki	4,51%
Innopoly Oy	4,51%
Vantaan kaupunki	3,54%
Muut korkeakoulut ja tutkimuslaitokset yhteensä	23,48%
Muut yritykset ja säätiöt yhteensä	15,00%
Rahoittajat	6,45%

Spinno-seed Oy

Spinno-seed Oy perustettiin vuonna 1994 Innopolin aloitteesta yhdessä silloisen Keran ja Sitran kanssa harjoittamaan Uudenmaan alueella yritysten siemen- ja käynnistysvaiheen pääomasijoitustoimintaa. Spinno-seed Oy on pääomasijoitusrahasto, jota hallinnoi Innofinance Oy. Helsingin seudun innovaatiostrategiatyön yhtenä toimenpide-ehdotuksena on, että kaupungit varautuvat olemaan jatkossakin sijoittajina nykyisissä ja/tai uusissa siemenvaiheen pääomarahastoissa. Rahasto on myös päättänyt aktivoita uudelleen myös omaa sijoitustaan.

Spinno-seed Oy on sijoittajana mukana kahdessa Ky-muotoisessa sijoitusrahastossa, vuonna 2000 perustetussa Seed Cap Ky:ssä ja vuonna 2005 perustetussa Seed Cap II Ky:ssä. Rahaston koko 1.9.2005 oli 6 miljoonaa euroa, tavoitteena on 10–15 miljoonan euron rahasto. Osallistumisellaan em. rahastoihin Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat mahdollistaneet huomattavan yksityisen ja muun julkisen pääoman saannin siemen- ja käynnistysvaiheen yritysten rahoitukseen.

Spinno-seed Oy:n suurimmat omistajat ovat:

Helsingin kaupunki	37,1 %
Veraventure Oy	28,5 %
Espoon kaupunki	20,1 %
Vantaan kaupunki	14,2 %

Seure Henkilöstöpalvelut Oy

Helsingin kaupunki perusti keväällä 1990 täysin omistamansa Helsingin Työvoimapalvelu Oy:n hoitamaan kaupungin tarvitsemien sijaisten hankintaa ja vuokrausta. Erityisesti terveydenhuollossa, ruokahuollossa, sosiaalitoimessa ja opetustoimessa tarvitaan sijainen jo lyhyidenkin poissaolojen aikana. Kun jokainen esimies hankki aiemmin sijaisen itse, syntyi runsaasti päällekkäistä työtä ja kilpailua samoista sijaisista. Viidentoista vuoden aikana Helsingin Työvoimapalvelu osoitti tarpeellisuutensa ja toiminta on ollut koko ajan kasvavaa. Vuoden 2004 osalta yhtiön liikevaihto oli noin 20 miljoonaa euroa ja päivittäin yhtiön vuokraamina kaupungin työtehtävissä työskenteli lähes tuhat lyhytaikaista sijaista. Myös Espoo ja HUS käyttivät pienehkössä määrin Työvoimapalvelulta vuokraamia sijaisia. Yhtiön tietokonerekisterissä oli vuodenvaihteessa noin 5 500 haastateltua henkilöä, jotka olivat halukkaita tekemään sijaisuuksia kunta-alalla. Yhtiöllä on omaa henkilökuntaa noin 50.

Terveyden- ja sosiaalihuollon sekä keittiöalan työvoimapulan yhä lisääntyessä pääkaupunkiseudulla todettiin valmisteltaessa seudun yhteisen henkilöstöstrategiatyön käynnistämistä syksyllä 2004, että seudun yhtenäisen työmarkkinarakenteen johdosta kannattaisi pyrkiä keskittämään sijaisten hankintaa sekä myös pysyvän henkilöstön hankinnan tukemista mm. kuntien työnantajajaimagoa kehittämällä pääkaupun-

kiseudulla. Vuoden 2005 alussa aloitettiin neuvottelut Työvoimapalvelut Oy:n omistuspohjan laajentamisesta korottamalla osakepääomaa siten, että Espoo ja Vantaa tulisivat mukaan yhtiön omistajiksi. Maaliskuun lopulla asiasta saavutettiin neuvottelutulos ja 16.8.2005 yhtiön uusi yhtiöjärjestys hyväksyttiin kaupparekisteriin.

Yhtiön uudeksi nimeksi tuli Seure Henkilöstöpalvelut Oy, joka kuvaa seudullista rekrytointia. Helsinki omistaa yhtiöstä 60 prosenttia ja Espoo sekä Vantaa kumpikin 20 prosenttia. Yhtiön hallitukseen kuuluu viisi Helsingin edustajaa ja kaksi edustajaa sekä Espoosta että Vantaalta. Seure on ns. inhouse-yhtiö, joka palvelee pääsääntöisesti vain omistajiaan. Tämän lisäksi HUS:lle myydään jonkin verran palveluja.

Seudun yhteisen henkilöstöstrategiatyön yhteydessä ollaan parhaillaan laatimassa yhtenäisiä sijaisten käytön periaatteita. Tarkoitus on, että pääkaupunkiseudun kaupungit hankkivat tarvitsemansa lyhytaikaiset sijaiset Seurelta samojen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi Seure avustaa kaupunkeja pysyvän henkilöstön hankinnassa sekä olemalla tarvittaessa mukana hankintaprosessissa että edistämällä työsuhteeseen halukkaiden sijaisten sijoittumisessa kaupungeissa avautuviin työtehtäviin. Seure on myös asiantuntijana mukana kehittämässä kaupunkien työnantajakuva sekä yhteistyössä työvoimaviranomaisten kanssa kehittämässä seudun työmarkkinoita, mm. työttömien kouluttautumista kaupunkien työtehtäviin.

Omistuspohjan laajenemisen myötä Seure Henkilöstöpalvelut Oy:n liikevaihto tulee ensi vuonna kasvamaan yli 25 miljoonaan euroon ja Seure tulee toimimaan entistä tiiviimmässä yhteistyössä pääkaupunkiseudun kaupunkien henkilöstöyksiköiden sekä alueen työvoimaviranomaisten kanssa.

Pääkaupunkiseudun Vesi Oy – Huvudstadsregionens Vatten Ab

Pääkaupunkiseudun Vesi Oy – Huvudstadsregionens Vatten Ab on pääkaupunkiseudun kuntien ja kaupunkien vuonna 1972 yhteisesti perustama yhtiö, jonka tarkoituksena on omistaa ja ylläpitää Päijänteen Asikkalanselältä Vantaalle Silvolan altaaseen ulottuvaa, Päijännetunnelin muodostamaa vedenhankintajärjestelmää sekä huolehtia sen käytöstä.

Yhtiön osakkaita ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Hyvinkää, Kirkkonummi sekä vesilaitosyhtymä, johon kuuluvat Järvenpää, Kerava, Tuusula ja Sipoo. Yhtiön toiminta-ajatuksen mukaan mainitut osakkaat saavat omistuosuuksiaan vastaavat vesimäärät käyttöönsä vesilaitostensa raakavedeksi.

Yhtiön talouden ja hallinnon periaatteista on sovittu osakkaiden kesken perustamisvaiheessa solmitussa osakassopimuksessa siihen myöhemmin tehdyin muutoksin ja lisäyksin.

Yhtiö on pääkaupunkiseudun vesihuollon kannalta strategisesti tärkeä.

Vantaan Energia Oy

Vantaan Energia Oy on vuonna 1910 perustettu yhtiö, joka hankkii, tuottaa, siirtää ja myy sähköä ja kaukolämpöä. Yhtiön osakkaita ovat Vantaan kaupunki (60 %) ja Helsingin kaupunki (40 %). Yhteisomistuksen tavoitteena on energiahuollon yhteistyön tiivistäminen Helsingin ja Vantaan kaupunkien kesken.

Vantaan Energia Oy:n liikevaihto vuonna 2004 oli 139,8 milj. euroa, tase 277,8 milj. euroa ja henkilöstömäärä 350 henkilöä.

Suomen Energia-Urakointi Oy (SEU)

SEU aloitti toimintansa vuoden 1998 alussa. Yhtiö rakentaa ja huoltaa erityisesti pääkaupunkiseudulla sähköverkkoja, valaistusjärjestelmiä ja liikennevaloja sekä tekee kojeisto- ja kiinteistöasennuksia.

SEU on nykyisin yksi maan johtavista toimialan urakoitsijoista. Suurimmat asiakkaat ovat yhtiön omistajat eli Helsingin kaupunki/Helsingin Energia, E.ON Finland Oyj, Vantaan Energia Oy ja Lahti Energia Oy, joiden kanssa tehdään kiinteää yhteistyötä.

SEU:n liikevaihto vuonna 2004 oli 29,9 milj. euroa, tase 11,6 milj. euroa ja henkilöstömäärä 262 henkilöä.

Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy

Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy:n toiminta käynnistyi vuoden 2004 alussa. Yhtiön omistajina ovat pääkaupunkiseudun kunnat Helsinki (34 %), Espoo (12 %), Kauniainen (2 %) ja Vantaa (17 %) sekä VR Osakeyhtiö (35 %).

Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy on perustettu hankkimaan ja omistamaan YTV-alueen liikenteessä tarvittava uusi junakalusto. Yhtiö vastaa hankkimansa kaluston kunnossapidosta. Yhtiö järjestää myös rahoituksen hankittavalle junakalustolle.

Junakalustoyhtiön ydintehtävänä on hoitaa hankinnat ja kaluston omistaminen ammattitaidolla ja tehokkaasti. Pitkäjänteinen hankintastrategia ja riittävän suuret toimituserät antavat hyvät lähtökohdat junien hankinnoille. Hankintapäätökset tehdään kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteella.

Junakalustoyhtiön myötä pääkaupunkiseudun junaliikenteen kustannusrakenne tulee entistä läpinäkyvämmäksi. Junakalustoyhtiö vahvistaa YTV:n asemaa lähijunaliikenteen tilaajana. Junakalustoyhtiö vuokraa hankkimansa junat pitkäaikaisella vuokrasopimuksella YTV:lle, joka luovuttaa junat kulloisenkin operaattorin käyttöön. Junakalustoyhtiö mahdollistaa tulevaisuudessa omalta osaltaan lähiliikenteen kilpailut-

tamista, kun YTV voi kilpailuttaa liikennettä sillä tavoin, että tarjouspyynnön mukaan liikenne tulee toteuttaa junakalustoyhtiön kalustolla.

Junakalustoyhtiö perii YTV:ltä kalustosta vuokraa, joka kattaa junakaluston hankinnasta, kunnossapidosta ja omistamisesta aiheutuvat kustannukset. Yhtiö on luonteeltaan voittoa tuottamaton. Yhtiön toiminnasta saatavat hyödyt tulevat mahdollisimman edullisina vuokrina suoraan YTV:n tilaaman pääkaupunkiseudun lähiliikenteen ja sen käyttäjien hyväksi.

YTV:n tilaama lähiliikenne sekä VR:n hoitama ja liikenne- ja viestintäministeriön tukema taajamaliikenne muodostavat YTV-alueella ja sen lähialueilla toiminnallisen kokonaisuuden, jossa yhtenä osana on myös kaluston ristikkäinen käyttö, mikäli se on tarkoituksenmukaista.

Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy

Pääkaupunkiseudun kaupungit ovat osakkaina Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy:ssä, joka pyrkii toiminnallaan jätteen määrän vähentämiseen. Yhtiöllä on toimipisteitä kaupungeissa ja yhtiön toiminnassa on mukana myös YTV sekä ympäristöalan yhdistyksiä.

III PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖ ERI TOIMIALOILLA

Kaupunginjohtajien toimiala

Elinkeinotoimi ja markkinointi

Pääkaupunkiseudun kuntien elinkeinotoimien johtavat viranhaltijat ovat pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien valtuuttamana muodostaneet yhteisen toimielimen, joka kokoontuu Uudenmaan Liiton puheenjohtajien säännöllisesti määrittelemään yhteiset tavoitteet seudullisille hankkeille ja niiden mahdollisille kuntarahoitusosuuksille. Ryhmä on määrittellyt mm. hankkeet, jotka on yhteisinä toteutettu Culminatum Oy:n toimesta, määrittellyt elinkeinopoliittiset painopisteet mm. innovaatiostrategiaa ja kaupunkiohjelmaa sekä kansainvälistä markkinointia ja Helsinki Region Marketing Oy:tä koskien. Kokoontuminen on ollut säännöllistä.

Tärkeimpiä yhteisiä hankkeita elinkeinotoimilla pääkaupunkiseudun kunnissa on ollut seudun elinkeinopoliittisen strategian luominen sekä yhteinen kansainvälisen elinkeinomarkkinoinnin strategian luominen. Molemmat hankkeet on järjestetty työryhmiksi pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan päätöksien mukaisesti.

Pääkaupunkiseudun elinkeinostrategia korostaa uutta yritystoimintaa. Ensimmäisenä linjauksena edistetään pääkaupunkiseudun elinkeinostrategiassa uusien yritysten syntymistä ja kasvua. Yhtä tärkeänä pidetään nykyisten yritysten toimintaedellytysten parantamista ja liiketoimintaympäristöjen vahvistamista. Toinen keskeinen linjaus on kilpailukykyisten yritysryhmittymien ja niiden välisen yhteistyön tukeminen. Kärkialojen (hyvinvointi, luovat alat, tietointensiiviset palvelut) kasvun vahvistaminen ja niiden yhteistyön kehittäminen tähtää menestykseen globaalissa kilpailussa. Kolmantena linjauksena on edistää kansainvälistymistä ja panostaa kansainvälisiin investointeihin ja yrityksiin.

Kansainvälistä elinkeinomarkkinointia uudelleen organisoivan työryhmän työ käynnistyi jo vuoden 2004 aikana. Työryhmän keskeisiin esityksiin kuului myös yhteistyökuvioiden rakentaminen valtion ohjaamien Invest in Finlandin sekä Finpron kanssa. Puoli vuotta kestäneiden neuvotteluiden tuloksena KTM ilmoitti, ettei se voi osallistua alueellisiin markkinointitoimenpiteisiin pääkaupunkiseudulla huolimatta siitä, että muiden alueiden kanssa yhteistyötä voitiin synnyttää.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta päätti kokouksessaan 13.12.2005 omalta osaltaan kaupunkien sekä Uudenmaan liiton yhteisen kansainvälisen elinkeinomarkkinointiyhtiön perustamisesta. Yhtiö markkinoi pääkaupunkiseutua investointien ja yritysten luovana, innovatiivisena ja turvallisena toimintaympäristönä, houkuttelee seudulle uusia toimijoita sekä parantaa nykyisten yritysten toimintaedellytyksiä. Yhtiön vision mukaan pääkaupunkiseutu on vuonna 2015 Itämeren alueen kilpailukykyisin liiketoiminta- ja innovaatiokeskus.

Yhtiö toimii seudun yleisen sekä kohderyhmämarkkinoinnin kattoorganisaationa, asiantuntijana ja palvelujen tuottajana. Vastuu yhtiön johtamisesta on kaupungeilla. Yhtiö työskentelee kiinteässä yhteistyössä kaupunkien elinkeinoasioista ja markkinointiviestinnästä vastaavien yksiköiden kanssa ja sen toimintaa linjaavat sekä yhteinen kaupunkien että elinkeinopolitiikka.

Koko seudun elinkeinopolitiikkaa on aiemmin pohtinut Helsingin yliopiston kutsusta koottu Helsinki-klubi, joka on yleispiirteissään linjannut mm. edellä esiin tuotujen strategisten ohjelmien tekemistä. Helsinki-klubissa edustettuna on ollut kattavasti seudun kuntien lisäksi myös elinkeinoelämän järjestöjen, yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä tärkeimpien valtion elinkeinopoliittisten organisaatioiden edustus.

Tietohuolto

Seudun tietohuollon järjestelmässä ytimen muodostavat Helsinki ja pääkaupunkiseutu (4 kuntaa). Seudusta on kattavasti yhtenäistä tietoa saatavilla jo pitkältä ajalta. Tältä alueelta on alun alkaen tuotettu tilastot myös kuntaa pienemmällä alueella, kuten kaupunginosista. Pääkaupunkiseudusta on lisäksi jo 1970-luvulta lähtien tuotettu yhtenäiset paikkatiedot, ts. tuotettu yhtenäisin käsittein tietoa aina kiinteistö-, rakennus- ja asuntotasolle saakka.

Laajemman seudun tietohuollon järjestelmän seuraavan kerrostuman muodostaa Helsingin seutu käsittäen 14 kuntaa. Helsingin seudusta on verraten laajalla tietosisällöllä yhtenäistä tietoa, erityisesti tilastoja saatavilla kuntatasoisena.

Seudullinen tietoyhteistyö perustuu rekisteriyhteistyösopimukseen. Sopimus koskee seudun perusrekisterien ylläpitoon sekä seudulliseen tietopalveluun ja tietojen käyttöön liittyvän hallinnon järjestämistä YTV:n ja sen jäsenkuntien kesken. Sopimuksen valvonnasta huolehtii YTV:n hallituksen asettama tietoyhteistyön neuvottelukunta, jonka tehtävänä on valvoa seudullisen perusrekisterin muodostamista ja käyttöä sekä antaa tietojen luovutusta koskevat ohjeet.

Seudun tietoyhteistyön perustana on huolehtia seudullisen tietohuollon yhteisistä tehtävistä sekä edistää seudullista tilasto- ja tutkimustoimintaa. Neuvottelukunnan päätehtävänä on seudun perusrekisteritietojen yhdenmukaistaminen ja tietojen saattaminen edullisesti ja helppokäyttöisessä muodossa eri tarvisijaryhmien käyttöön. Lisäksi seudullisena yhteistyönä huolehditaan edunvalvonnasta ja seudun ulkopuolisten yhteysien ylläpitämisestä.

YTV:n hallituksen asettamassa tietoyhteistyöneuvottelukunnassa kaudelle 2005–2008 on nimetty edustajat YTV:stä, Helsingistä, Espoosta, Vantaalta, Kauniaisista, Uudenmaan liitosta, KUUMA-kunnista ja Siipoosta.

Vakiintuneissa kansainvälisissä kaupunkitietokannoissa, kuten pohjoismainen NORDSTAT ja EU:n Urban Audit, tieto kerätään kahdelta tasolta: toiminnallisesta kaupunkiseudusta ja sen ydinkaupungista. Helsingin seudun tapauksessa tieto kerätään siis Helsingistä ja Helsingin seudusta (14 kuntaa). EU:n Urban Audit painottaa lisäksi sosiaalisen eheyden näkökulmaa ja kerää siksi tietoa myös seudun ydinkaupungin osa-alueista. Tämä käytäntö on myös monessa kansainvälisessä säännöllisesti toistuvassa vertailevassa tutkimuksessa.

Tietohuollon osalta tavoitteena on yhtenäisen tietopohjan turvaaminen pääkaupunkiseudulta ja laajemmalta Helsingin seudulta (14 kuntaa). Yhtenäinen seututieto on hyvin kysyttyä tietopalvelussa, tilasto- ja tutkimustoiminnassa sekä erilaisissa paikkatietosovelluksissa. Erilaiset vertailut asettavatkin tiedon eheydelle ja yhtenäisyydelle suuret vaatimukset.

Kaupunkitutkimuksen yhteistyötä Helsingin metropolialueella on toteutettu laajassa yhteistyössä. Hankkeeseen osallistuu seitsemän tahoa: Helsingin, Espoon, Vantaan ja Lahden kaupungit, Helsingin yliopisto, Teknillinen korkeakoulu sekä opetusministeriö. Hankkeen ydin ovat kaupunkitutkimusprofessorit, joita hankkeen laajimmassa vaiheessa on yhdeksän. Professoreista seitsemän on täytetty vaiheittain vuodesta 1998 lähtien. Vuonna 2004 on käynnistynyt uusi rahoituskausi, kaikinensa hanke jatkuu vuoteen 2010 asti. Tämän jälkeen osa professuureista vakinaistuu.

Sosiaali- ja terveystoimi

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten sosiaali- ja terveystoimen johto on jo vuosia tehnyt seudullista yhteistyötä pääkaupunkiseudun sosiaali- ja terveystoimen johdon (PKS-sosterin) puitteissa. Yhdenmukaisuuden turvaamiseksi on sovittu yhteisistä seudullisista menettelytapoista palveluja järjestettäessä. Tarvittaessa on sovittu yhteisistä asiantuntijatyöryhmistä. PKS-sosterissa on sovittu myös yhteisistä kannanotoista mm. vireillä oleviin uudistuksiin. Toiminnalla on vakiintuneet muodot, joita voidaan sopeuttaa joustavasti tarpeen mukaan ilman uutta organisointia ja lisäbyrokratiaa. Jäljempänä luetellut hankkeet toteutetaan pääasiassa olemassa olevilla voimavaroilla.

Sosiaali- ja terveystoimessa on meneillään sekä PKS-neuvottelukunnan valitsemia strategisia hankkeita että kaupunkien sosiaali- ja terveystoimen johdon keskuudessaan vireille panemia hankkeita.

Sosiaali- ja terveystoimen hankkeet:

1

Vanhusten omatoimista selviytymistä edistävä innovaatioympäristö

Käynnissä olevassa Uudenmaan liiton, Helsingin, Espoon, Vantaan, Tekesin, Stakesin, 23 hyvinvointisektorin yrityksen sekä Culminatumin Lääketieteen ja hyvinvoinnin teknologian osaamiskeskuksen rahoittamassa Innovaatioista käytäntöihin 1 (IKÄ 1) -hankkeessa kehitetään ja testataan kumppanuuteen ja yhteistyöhön perustuvaa toimintamallia. Tarkoituksena on lisätä kuntien, yksityisten palveluntuottajien, tutkimusryhmien, yritysten sekä muiden sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin toimijoiden verkostoitumista ja edistää mahdollisuuksia kehittää asiakaslähtöisesti sosiaali- ja terveyspalveluja, painopisteenä erityisesti vanhuspalvelut.

Tavoitteena on osana IKÄ-hanketta luoda pääkaupunkiseudulle toimintaympäristö, jonka puitteissa kyetään ideoimaan, toteuttamaan, evaluoimaan ja markkinoimaan vanhusten omatoimista selviytymistä edistäviä toimintamalleja ja teknologisia ratkaisuja. Näin tuotetaan sosiaali- ja terveystoimelle tietoa innovaatioiden vaikuttavuudesta ja yrityksille tietoa siitä, mitkä tuotteet ovat käytäntöä palvelevia.

2

Sairaalasta kotiin tutkimushanke

Tavoitteena on selvittää, miten vanhusten sairaalahoidon tehokkuus ja tuloksellisuus on kehittynyt, kun näkökulmana on koko sairaalahoitajakso jatkohoitoinen, ja mitkä seikat liittyvät tähän tuloksellisuuteen.

Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen ja STAKES ovat tehneet yhteistyösopimuksen. esiselvityksestä, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa vanhusten palvelujen hoitoketjuista vanhusten palvelujärjestelmän ja sairaalahoidon arviointiin. Selvityksessä kuvataan olemassa olevien rekisterien pohjalta yli 65-vuotiaiden (tai yli 75-vuotiaiden) vanhuspalvelujen hoitoketjuja. Erityisen kiinnostuksen kohteena on vanhusten erikoissairaanhoidon käyttö ja sitä seuraava palvelujen käyttö.

Hanke on käynnistynyt suunnitelman mukaisesti 1.9.2005.

3

Ruotsinkieliset palvelut lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa ja päihdehuollossa

Pääkaupunkiseudun kuntien sosiaali- ja terveystoimen johto asetti 12.5.2005 ryhmän, jonka tehtävänä on laatia selvitys ja suunnitelma hoitokokonaisuuden järjestämisestä pääkaupunkiseudun ruotsinkielisille lapsille ja nuorille mielenterveyspalveluissa ja päihdehuollossa. Selvitykseen sisältyvät myös lasten perheneuvolatoiminta ja puheterapia.

4
HUS-yhteistyö

Yhteistyö on edellä mainittu erikseen. Sen lisäksi kuntien omistajaohjausta kehitetään, kun pääkaupunkiseudun kaupunkien sekä Keravan ja Kirkkonummen sosiaali- ja terveystoimen johto kokoontuu HUS:n johdon kanssa.

5
Peruspalvelut

Laajat, kokonaisuun ikäluokkiin kohdistuvat ns. *peruspalvelut*, joissa olennaista on palvelujen kattava, tehokas ja taloudellinen järjestäminen (esim. lasten päivähoito, perusterveydenhuolto, vanhuspalvelut).

Yhteistyöhankkeita ovat em. IKÄ ja SAKOTA -hankkeet.

Terveysneuvonta

Aiemmin Helsingin omana toimintana toteutettu Terveysneuvonta 10023-puhelinpalvelun ulkoistettiin vuonna 2003. Samalla mukaan tulivat Espoo, Vantaa ja HUS. Palvelu ostetaan Mawell Oy:ltä. Hankkeen kehittämiseen on saatu STM:n kehittämisrahaa. Kehittämishankkeeseen kuuluu kolme alaprojektia: (1.) diagnoosikoodaus ICPC-luokituksen perusteella, (2.) neuvontapalvelun mittariston kehittäminen ja raportointi sekä (3.) puhelujen dokumentointi ja yhteydet Uudenmaan aluetietojärjestelmään.

UUMA

Uudenmaan aluehanke on jatkoa kansalliselle terveydenhuollon hankkeelle ja on saumattomien palveluketjujen kokeilulain mukainen. Mukana ovat kaikki HUS-kuntayhtymän kunnat.

UUMA-hankkeessa on useita mm. potilaan ja henkilöstön sähköistä tunnistamista ja tietoturva koskevia alahankkeita, jotka perustuvat aluetietojärjestelmään ja sähköiseen potilasasiakirjajärjestelmään. Aluetietojärjestelmän käyttöä HUS:n ja kuntien välillä tapahtuvassa tiedonvaihdossa on pilotoitu Helsingissä, Vantaalla ja Espoossa.

Lasten päivähoito

Lasten päivähoidossa on sovittu kuntien kesken hoitosuhteen joustavasta jatkamisesta entisessä hoitopaikassa perheen muuttaessa kunnasta toiseen.

Palvelujen osto

Jatketaan yhteisten laatukriteerien määrittelyä ja kilpailutusasiakirjojen valmistelua lasten sijaishuollon lisäksi vanhustenhuollossa ja mahdollisesti myös muilla sektoreilla.

Lastensuojelun sijaishuolto

PKS-kaupunkien yhteistyöryhmä on laatinut kilpailutusasiakirjat laatukriteereineen lasten sijaishuollon laitospalvelujen ostojen kilpailuttami-

seksi lisähankintojen osalta. Työ on samalla sisältänyt kehittämistarpeiden pohdintaa laatukriteereitä valmisteltaessa. Kilpailutus on toteutettu vuonna 2005.

Sähköinen asiointi ja verkkopalvelut

Palvelujen parantamiseksi sähköisen asiointin ja verkkopalvelujen järjestäminen on myös sosiaali- ja terveystoimen kannalta tärkeä hanke. Hankkeessa on yhteinen työryhmä.

6

Yhdenmukaisuus

Sellaiset *lakisääteiset* tehtävät ja etuudet, joissa toiminnan ja etuuksien perusteiden *yhdenmukaisuus* koko pääkaupunkiseudulla on tärkeää, jotta toimintapoliittiset erot eivät ohjaisi väestön liikkumista kaupunkien välillä (esim. toimeentulotuki, eräät vammaisetuudet, hoitoonottokriteerit).

Palvelujen ja kustannusten vertailu

Helsingin, Espoon ja Vantaan aloittama sosiaalitoimen palvelujen ja kustannusten vertailu laajeni vuonna 1995 viiden suurimman kaupungin Viisikko-työryhmäksi Tampereen ja Turun tultua mukaan työhön. Oulu tuli mukaan vuonna 2002, jolloin nimi muuttui Kuusikko-työryhmäksi.

7

Erityisryhmien palvelut

Lukumääräisesti *pieniin ryhmiin* kohdistuvat palvelut, jotka edellyttävät *vaativaa tai erityistä osaamista*. Näiden ryhmien kohdalla saatetaan tarvita kustannuksiltaan korkeita erityismenetelmiä. Mahdollisimman suuri väestöpohja on tarpeen sekä erityisosaamisen saatavuuden että kustannusten kannalta (esim. eräät vaikeasti vammaisten palvelut, tulkkipalvelu, jotkin maahanmuuttajien palvelut, myös eräät ruotsinkieliset palvelut, kuten lasten mielenterveyspalvelut).

Yhteistyöhankkeita ovat em. ruotsinkieliset lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut sekä päihdepalvelut.

Maahanmuuttajien vastaanotto ja kotoutumisen tukeminen

Pääkaupunkiseudun kuntien kesken on jo kymmenen vuotta sitten sovittu, että Helsinki tuottaa alueen turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen ja nyttemmin myös säilönoton ostopalveluna TE-keskuksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Vastaavasti Vantaa on hoitanut Pääkaupunkiseudun tulkkikeskuksen palvelut maahanmuuttajatyön tarpeisiin. Palvelun järjestämisestä jatkossa on käynnissä selvitys, koska valtion tuki päättyy.

Tulkkipalvelujen Uudenmaan hankintapiiri

Hankintapiirin tarkoituksena on turvata vammaispalvelulain mukaiset tulkkipalvelut niitä tarvitseville Uudellamaalla, keskittää tulkkipalvelujen hankinta riittävän suureksi kokonaisuudeksi ja optimoida alueen kuntien yhteistyö. Alkuvaiheen suunnitelmaa ovat olleet laatimassa Helsinki, Espoo, Vantaa ja Porvoo. Toiminta on käynnistynyt syksyllä 2005. Hankkeeseen on myönnetty valtionavustusta.

Maahanmuuttajanuoret

Toisen maahanmuuttajasukupolven kotoutumisen varmistamiseksi tarvitaan erityistoimia, jotta nuoret eivät syrjäytyisi. Tätä kysymystä selvittää PKS-sosterissa sovittu työryhmä.

8

Urbaniassa ympäristössä korostuvat sosiaaliset ongelmat

Sosiaalisiin ongelmiin kohdistuvat toiminnot, joista monet korostuvat *urbaniassa ympäristössä*. Näiden tavoitteena on paitsi ehkäistä ongelmia myös *vähentää* niistä aiheutuvia *haittoja ja kustannuksia*. Epätasaisen alueellisen jakautumisen vuoksi suuret kaupungit kantavat näistä ongelmista muuta maata suuremman vastuun, mutta niitä ei oteta huomioon esim. valtionosuuden perusteissa. Työskentely po. ongelmien kanssa edellyttää korkeatasoista osaamista, jonka hankkiminen kaupunkien yhteistyönä on taloudellista ja tarkoituksenmukaista (esim. lastensuojeluun, päihdeongelmiin ja asunnottomuuteen liittyvät palvelut).

Pääkaupunkiseudun asunnottomuusohjelma

Pääkaupunkiseudun asunnottomuuden vähentämishojelman 2002–2005 toteuttamisessa siirrytään vuosina 2005–2007 kehittämissuunnitelmaan, jonka tavoitteena on vaikeasti asutettavien asunnottomien asumispalveluiden, asumisen tuen, asunnottomuutta pysyvästi vähentävien toimintamallien sekä itsenäisen asumisen tuen ja neuvonnan kehittäminen. Projekti organisoidaan kaupunkien sosiaali- ja terveystoimien vastuulle yhteistyössä asuntotoimien kanssa.

Kehittämissuunnitelman ensi vaiheessa pääkaupunkiseudun kaupungit käynnistävät seudullisen yhteistyöverkoston. Kehittämissuunnitelman toteuttaminen edellyttää sosiaali- ja terveysministeriön sosiaalialan kehittämishankkeen puitteissa myönnettävää rahoitusta seudullisen yhteistyöverkoston käynnistämiseen ja toimintaan. Projekti on käynnistynyt.

HIV-positiiviset huumeiden käyttäjät

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö tuottaa HIV-positiivisten huumeiden käyttäjien erityispalveluja PKS-kuntien yhteisen ostopalvelusopi-

muksen perusteella. Sopimus koskee sekä palvelukeskustoimintaa että tuettuja asumispalveluja.

Päihdehuollon asiantuntijaryhmä

Vuonna 1998 perustettu työryhmä on selvittänyt erityisesti huumehoitoa mm. kehittäen hoitopalveluja, hoidontarpeen arviointia sekä yhteistyötä ja työnjakoa eri hoitopaikkojen kesken. Työryhmän toimesta on valmistunut yhteinen Homma hoidossa -palveluopas.

Kaupunkisosaalityön kehittäminen

Pääkaupunkiseudun sosiaalitoimen yhteisenä hankkeena kehitetään erityisesti urbaaneihin kysymyksiin liittyvää sosiaalityötä ja siihen liittyen toteutetaan mm. yhteinen hanke Lapsuus kaupungissa. Toiminta toteutuu pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksen sekä Heikki Waris -instituutin puitteissa.

9

Sosiaalialan kehittämistoiminta

Heikki Waris -instituutti

Heikki Waris -instituutin ovat perustaneet Helsingin kaupunki ja Helsingin yliopisto (yhteiskuntapolitiikan laitos). Instituutin toimintaan ja johtoryhmään osallistuvat myös Espoo, Vantaa, Kauniainen, Stadia ja Settlementiliitto kolmannen sektorin edustajana. Instituutti on sosiaalityön käytännön tutkimus- ja kehittämissyksikkö, joka yhdistää opetus- ja tutkimustyötä käytännön sosiaalityöhön erityisesti pääkaupunkiseudun tarpeista lähtien.

Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca

Osaamiskeskus on lakisääteinen valtionavustuksella toimiva yksikkö, joka pääkaupunkiseudun kaupunkien, oppilaitosten ja järjestöjen yhteistyönä toteuttaa sosiaalialan käytännön tutkimus-, kehittämis- ja keilutoimintaa.

Maankäyttö- ja asuntotoimi

Maankäyttö- ja asuntotoimen johto on valmistellut maankäytön ja asuntopolitiikan strategisia linjauksia -asiakirjan. Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittämiseksi on valmisteilla yhteinen visio, jonka tarkoituksena on hahmottaa pääkaupunkiseudun ja koko Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen tulevaa kehitystä vuoteen 2050 saakka. Työ on aloitettu neljän kaupungin kesken ja se valmistuu vuoden 2006 aikana. Näkökulmaa tullaan laajentamaan 14 kunnan yhteistyön edistytessä.

Seudun asunto-olojen kehittämisessä etusijalla on asukkaiden ja elinkeinoelämän toiveiden ja tarpeiden mukainen asuntotuotanto, joka sekä määrältään, laadultaan väljyydeltään että hintatasoltaan mahdollistaa elinvoimaisen metropolialueen kasvun ja kehittymisen.

Pääkaupunkiseudun yhteinen asunnottomuuden poistamisohjelma on hyväksytty. Ohjelman mukaisesta tavoitteestaan Helsinki on vuoden 2005 loppuun mennessä jo täyttänyt sille asetetut velvoitteensa ja Espoo ja Vantaa ovat noin puolessa välissä tavoitettaan. Asunnottomuuden hoito on yksi osa yhteisvastuullista asuntopolitiikkaa, joka tulee olemaan myös laajemman seutuyhteistyön keskeinen kehittämistehtävä. Pääkaupunkiseudun asunnottomuuden vähentämishjelma 2002–2005:n tavoitteena on ollut järjestää vuosittain yhteistyössä 1 000 asuntoa asunnottomille. Lisäksi on mm. sovittu, että kunnat laativat asunnottomien tuki- ja neuvontatoimintaa sekä asumispalveluja koskevan seudullisen suunnitelman ja kuvauksen hankkeineen. Lisäksi on järjestetty säännölliset yhteistyötapaamiset asuntoasioissa, joissa Helsingin, Espoon ja Vantaan asuntotoimen edustajien lisäksi on ollut mukana Valtion asuntorahaston ja yleishyödyllisten yhteisöjen edustus. Näissä käsitellään vuokra-asumiseen liittyviä ja muita ajankohtaisia asuntoasioita.

Espoolla, Helsingillä ja Vantaalla on yhteinen asumisoikeusasuntojen hakijajono ja tietojärjestelmä, joka otettiin käyttöön vuoden 2003 maaliskuussa. Sitä käytetään hakemusten ja asumisoikeusasuntojen ylläpitoon, asumisoikeuden saajaksi hyväksymisessä ja enimmäishintojen vahvistamisessa sekä tilastointiin. Asumisoikeushakemus voidaan jättää sähköisesti. Espoossa tätä mahdollisuutta on käyttänyt vähän yli 70 % hakijoista.

Pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmää koskevaa suunnittelua varten on jo olemassa valtion viranomaisten, pääkaupunkiseudun kaupunkien ja YTV:n sekä Uudenmaan liiton kesken tapahtuva nk. PLJ -menettely (pääkaupunkiseudun liikennejärjestelmäsuunnitelma). Edellä luetellut tahot ovat allekirjoittaneet myös PLJ:n toteuttamista koskevan sopimuksen, jossa on ajoitettu suunnitelman mukaiset hankkeet eri koreihin ja arvioitu niiden kustannukset. PLJ-suunnitelman laadinta ja siihen läheisesti liittyvä pääkaupunkiseudun liikenneneuvottelukunta ovat osa pääkaupunkiseudun yhteistyöjärjestelmää, jossa kaupungeilla on toimijan ja päätöksentekijän rooli. Alueellisen yhteistyö laajetessa PLJ ja laajemman seudun liikennejärjestelmäsuunnitelmat, kuten esim. KE-HYLI-suunnitelma, yhteen sovitetaan keskenään toimivaksi kokonaisuudeksi.

Sivistystoimi

Pääkaupunkiseudun sivistystoimen johto on perinteisesti kokoontunut säännöllisesti käsittelemään yhteisiä seudun kaupunkien sivistystoimeen liittyviä kysymyksiä. Yhteistyöllä on vakiintuneet muodot, joiden jatkaminen ja laajentaminen on tarkoituksenmukaista ja joustavaa eikä vaadi uusia organisaatioita. Hankkeet on voitu toteuttaa suurelta osin olemassa olevilla voimavaroilla.

Sivistystoimessa on meneillään sekä PKS-neuvottelukunnan valitsemaa ja sen johdolla tapahtuvan yhteistyön puitteissa toteutuvia strategisia hankkeita että kaupunkien sivistystoimen johdon keskuudessaan vireille panemia hankkeita.

1

Ammatillinen koulutus ja aikuiskoulutus

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen kehittämishankkeessa selvitetään seuraavat yhteistyötä edellyttävät asiat: työvoima - ja koulutustarpeen ennakointijärjestelmän ylläpito ja hyödyntäminen, ammatillisen koulutuksen mitoitus (määrä ja koulutusalat), yhteistyömahdollisuudet opettajien käytössä ja opiskelijoiden kurssivalinnoissa sekä työnjakomahdollisuudet ns. kalliissa koulutuksessa.

Pyrkimyksenä on ammatillisen koulutuksen tehostaminen nykyistä suurempien kokonaisuuksien avulla sekä seudulla toimien oppilaitosten työnjaon ja yhteistyön kehittäminen. Hanke on hyväksytty pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmaan. Työryhmän esitykset ajoittuvat vuodelle 2006.

Aikuiskoulutuksessa määritellään yhteistyön tavoitteet vuoden 2005 aikana. Hankekuvaus on valmistunut.

2

Maahanmuuttajien koulutus

Tavoitteena on pääkaupunkiseudun elinvoiman ja sosiaalisen eheyden vahvistaminen kansainvälistymistä edistäviä voimavaroja hyödyntämällä. Tämän saavuttamiseksi on luotava yhteistyömuodot toisaalta maahanmuuttajanuorten ja -aikuisten kouluttamiseksi sekä pätevoittämiseksi ja toisaalta yhdessä turvattava maahanmuuttajien peruskoulun jälkeinen koulutus sekä kansainväliset opetuspalvelut seudulla.

Nuorten ja aikuisten maahanmuuttajien koulutusta selvitetään korkeasti koulutettujen työllistymishankkeessa ja nuorten maahanmuuttajien valmistavaa opetusta selvittävässä työryhmässä. Erillisinä hankkeina tullaan selvittämään perusopetuksen jälkeistä maahanmuuttajakoulutusta sekä kansainvälisten koulujen ja kielikoulujen palveluita.

Nykytilanteen selvittämiseksi ja ehdotusten tekemiseksi asetetaan seudun kaupunkien sekä mahdollisesti maakunnan liiton ja valtion aluehallinnon edustajista koostuva uusi työryhmä. Työryhmän puheenjohtajaksi on nimetty kansainvälisten asian päällikkö Eeva Penttilä Helsingistä.

Osahanketta "Vieraskielisten ja Suomeen palaavien perheiden lasten ja nuorten perusasteen koulutuspalveluiden järjestäminen pääkaupunkiseudulla" esitetään pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelmaan. Esitykset valmistuvat vuoden 2006 aikana.

3

Kirjastoyhteistyö

Kirjastoyhteistyön yhtenä keskeisenä kysymyksenä on aineistomäärärahojen vähimmäistasosta sopiminen valtuustokausittain. Aineistoraha on käsitelty PKS-neuvottelukunnan kokouksessa 13.9.2005 seuraavasti:

- Pääkaupunkiseudun vähimmäistaso on kunkin kaupungin nykyinen vuoden 2005 panostus
- Tavoitteena kaudella 2005–2008 on, että Helsingin, Espoon ja Vantaan aineistomäärärahojen taso/asukas on sama.
- Sivistyspoliittisena tavoite on, että seuraavalla valtuustokaudella vähimmäistaso on 5€/asukas.

Kirjastoaineistohankinnan kehittäminen

Vuonna 2005 keskitytään erityisesti kirjastoaineistohankinnan kehittämiseen. Sitä varten on perustettu kirjastojen yhteinen hankinnan toimintaprosessien ja tietojärjestelmien kehityksestä selvitystä tekevä työryhmä. Tavoitteena on seudullinen kokoelma ja sen hallinta sekä aineiston valinnassa että kokoelmien hoidossa. Yhteisestä kirjastoaineiston seutuvarastosta on tehty sopimus 16.9.2005. Yhteisestä kirjastoaineiston hankintajärjestelmästä on tarkoitus tehdä päätös 2006. Helmetkirjastojen yhteistä lajittelukeskusta selvitetään. Se voidaan käynnistää aikaisintaan vuoden 2007 alussa.

4

Pelisäännöt yli kuntarajojen tapahtuvaan koulunkäyntiin

Kuntarajat ylittävä reuna-alueyhteistyö -KUJA (koulutilat) raportti on valmistunut ja merkitty tiedoksi sivistystoimen apulaiskaupunginjohtajien yhteistyöryhmässä 1.4.2005. Raportissa on tarkasteltu kaupunkien reuna-alueille sijoittuvia peruskoulupalveluja ja yhteistyömahdollisuuksia. Yhteistyöllä pyritään päällekkäisten investointien välttämiseen.

Koulunkäynti yli kuntarajojen (sopimukset) raportti on valmistunut. Raportti on käsitelty Helsingin kaupunginhallituksessa 22.8.2005 ja Vantaan opetuslautakunnassa 7.6.2005. Raportissa on luotu yhteiset linjaukset perusopetuksen oppilaiden koulunkäyntiin yli kuntarajojen pääkaupunkiseudulla. Linjaukset ovat erikseen ns. ensisijaista koulunkäyntiä ja ns. toissijaista koulunkäyntiä varten. Linjausten hyväksyminen merkitsee kuntarajojen avautumista rajoitetussa määrin.

5

Sivistystoimen arviointikriteerit

Opetustoimen talouden ja toiminnan vertailutietoja on koottu yhteisessä työryhmässä. Vertailutiedot on koottu kuudesta suurimmasta kaupungista sekä Kauniaisista. Vertailutiedot ovat tunnuslukuja, joita on kerätty mm. tuntimääristä, oppilasmäärätietoja luokkakoosta ja erityisopetuk-

sesta, kustannustietoja koulumatkoista, kouluruokailusta ja kiinteistön-
hoidosta. Tunnusluvuista on pyritty saamaan mahdollisimman vertailu-
kelpoiset. Niitä on kerätty vuosilta 2001–2004.

Opetustoimen arviointikriteerit -työryhmän tehtävänä on ollut pääkau-
punkiseudun kaupunkien opetustoimien yhteisten arviointikriteereiden
ja mittareiden laatiminen. Pääkaupunkiseudulla tarvitaan toiminnallisia
arviointikriteerejä siitä, miten sivistystoimen tavoitteet toteutuvat ja min-
kälaisia tuloksia saavutetaan uudet opetussuunnitelmat huomioon ot-
taen. Työskentelyn tavoitteena oli mm. osoittaa, mitä vaikutusta resurs-
seilla on opetuksen laatuun.

Työryhmän työ jatkuu. Väliraportista saatiin selvitys apulaiskaupungin-
johtajien yhteistyöryhmässä 3.6.2005. Lopullinen esitys käsitellään yh-
teistyöryhmän kokouksessa 27.1.2006

Muun sivistystoimen arviointikriteerit

Työryhmät valmistelevat erikseen selvityksiä liikuntatoimessa, kulttuuri-
toimessa ja nuorisotoimessa. Työ on kesken.

6

Korkeakouluysteistyö

Korkeakouluysteistyön painopisteitä ovat kaupunkitutkimusyhteistyö,
ammattikorkeakouluysteistyö sekä lukioiden ja korkeakoulujen välinen
yhteistyö.

7

Kansalaisopistot

Pääkaupunkiseudun kansalais- ja työväenopistot tekevät yhteistyötä
rehtoriyöryhmässä sekä eri alatyöryhmissä. Yhteistyön kohteina on ol-
lut mm. edunvalvonta valtiosuusasioissa, tiedotus, asiakaspalvelu-
käytänteet, opettajien rekrytointi, henkilöstökoulutus sekä kurssitarjon-
nan seudullinen koordinointi sekä arviointi.

8

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen vetovoima, ns. Gloria-hanke

Hankkeen tavoitteena on lisätä pääkaupunkiseudun peruskoulujen 8.
luokan oppilaiden ja opinto-ohjaajien tietoa ammatillisen peruskoulu-
tuksen valintamahdollisuuksista sekä jatkokoulutus- ja työuramahdolti-
suuksista. Pilottihankkeen toimintamallina oli yhteisesti organisoidut
vierailukäynnit pääkaupunkiseudun yrityksiin. Pilottikokemusten pohjal-
ta on kehitetty yleinen toimintamalli.

9

Kesäyliopistosäätiöselvitys

Selvitystyön tavoitteeksi apulaiskaupunginjohtajien yhteistyöryhmässä
on asetettu:

- Helsingin seudun kesäyliopistosäätiön aikuiskoulutustehtävä päivittäminen pääkaupunkiseudun koulutuskentässä
- Säätiön rahoituspohjan määrittäminen em. aikuiskoulutustehtävän toteuttamiseksi (valtionosuus, avustukset/ylläpito-kurssimaksut, varainhankinta).

Työryhmä on aloittanut kesäkuussa 2005 ja toimiaika on vuoden 2005 loppuun.

10

Tulevaisuuden oppimisympäristö -hanke

Hankkeen tavoitteena on tukea osaamisen kehittämistä siten, että tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön strateginen suunnittelu ja strategisten tavoitteiden jalkauttaminen ja toteuttaminen käytännössä toteutuisi paremmin kuin tällä hetkellä. Hankkeessa painottuu yhteistyömallien rakentaminen. Osa-alueina ovat:

- rehtorien ja opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen ja osaamisen uudentyypiset, viestintäteknikkaan perustuvat toimintamallit
- opetusteknologian arvioinnin (laitteet, ohjelmistot, verkkopalvelut) yhteistyömalli
- päätöksentekoa palvelevan yhteistyömallin kehittäminen (liittyy luokkien varustamiseen, medialuokkiin, koulukirjastoisiin yms).

Hanketta koordinoi Helsingin opetusviraston mediakeskus ja yhteistyökunnat nimeävät hankkeelle ohjausryhmän.

11

Helsingin seudun innovaatiostrategian toimeenpano sivistystoimen osalta

Innovaatiostrategian toimeenpanossa pääkaupunkiseudun kaupunkien sivistystoimet ovat mukana ensisijaisesti tutkimuksen ja osaamisen kansainvälisen vetovoiman lisäämisessä. Asiaa valmistellaan tiiviissä yhteistyössä Culminatium Oy:n ja seudun yliopistojen, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa.

Konkreettisenä esimerkkinä Helsingin ja alueen korkeakoulujen sekä tutkimusta hyödyntävien yksiköiden yhteistyöstä sijaitsee Meilahdessa; lääketieteen tutkimus- ja opetuskeskus Biomedicum Helsinki. Se tarjoaa jopa tuhannelle tutkijalle mahdollisuudet entistä tiiviimpään luovaan vuorovaikutukseen. Helsingin seudun teknologiakeskusten ja tiedepuistojen välisten yhteyksien kehittämistä on pohdittu Culminatium Oy:n käynnistämässä Osaamisen maankäyttöstrategiaprojektissa.

Pääkaupunkiseudun ulkoilukartta on yksi parhaista 25 vuotta jatkuneista pääkaupunkiseudun kuntien liikuntapalveluiden yhteistyöhankkeista. Karttaa on jaettu vuosien aikana yhteensä noin kaksi miljoonaa kappaletta ja pääkaupunkiseudun asukkaat ovat olleet tyytyväisiä palveluun.

Esimerkkejä resurssien yhdistämisessä ja koordinoinnissa ovat seudulliset pyöräily-, ulkoilu-, hiihto- ja ratsastusreitit, ulkoilualueet, merelliset palvelut saaristossa, vesireittiliikenne ulkoilusaariin, veneily, kalastus, tiedotus ja uusien kalliiden liikuntapaikkarakentamishankkeiden koordinointi (esim. uimahallit, hiihtoputket).

Parhaillaan suunnitellaan Nuuksion järviylänköalueen kaikkia ulkoilualueita palvelevaa Nuuksion luontokeskusta. Luontokeskushanketta koskevan selvityksen rahoittajina ovat Metsähallituksen lisäksi Uudenmaan liitto, Helsingin ja Espoon kaupungit ja Kirkkonummen ja Vihdin kunnat sekä Metsäteollisuus ry.

Tekninen ja ympäristötoimi

Vesihuoltoalalla toimitaan yhteistyössä mm. raakaveden hankinnassa, veden valmistuksessa ja yhteisten vesijohtojen käytössä sekä jäteveden puhdistuksessa. Vedenhankinnan yhteistyöstä osa lisäksi hoidetaan Päijännetunnelia ylläpitävän Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n kautta. Vantaalta, Kauniaisista ja Kirkkonummelta johdetaan jätevesiä käsiteltäväksi Espoon Veden Suomenojan jätevesipuhdistamolla. Kirkkonummen ja Kauniaisten kanssa on lisäksi sovittu talousveden valmistuksesta ja myynnistä.

Kuntien raja-alueilla yhteistyö käsittää järjestelyitä kuntatekniikan kunnossapidosta, sekä toisen kunnan puolella olevan sadevesiviemäröinnin hyödyntämisestä rajan läheisyydessä olevien kiinteistöjen pintavesien poisjohtamisessa.

Pelastuslaitosten operatiivinen yhteistyö on jo vuodesta 1995 asti toteuttanut lähimpien yksiköiden periaatetta kuntarajoista riippumatta. Lisäksi pelastuslaitokset ovat järjestäneet koulutus- ja varustehankintayhteistyötä.

Ympäristöasioiden osalta yhteistyömuotoina ovat tutkimus (mm. ilman-suojelu), valistus, tiedotus ja eri asiantuntijoiden väliset neuvottelut ja tietojenvaihdot työtapojen ja ohjeiden samankaltaistamiseksi. Erityisesti yhteistyötä on edellyttänyt kaatopaikka-asioiden järjestäminen.

Esimerkkejä teknisen ja ympäristötoimen toimialan hankeyhteistyöstä:

- Helsingin, Vantaan ja Espoon pelastuslaitosten operatiivinen yhteistyö vuodesta 1995 (lähimpien yksiköiden periaatte kuntarajoista riippumatta), joka toimii automaattisesti tietokoneelle ohjelmoituna. Jatkuu pelastustoimen ja hätäkeskusjärjestelyjen muutoksista huolimatta.
- Helsingin ja Vantaan elintarvike- ja ympäristölaboratorioiden yhteistyöstä on valmisteilla yhden laboratorion kustannustehokkaampi ja kilpailukykyisempi malli. Tutkimustoiminta siirrettäisiin Helsingin laboratorioon, Vantaan laboratorio lopetettaisiin, Vantaalle Leijaan perustettaisiin laboratorion sivutoimipiste näyttöiden vastaanottoa ja asiakaspalvelua varten ja Vantaan laboratorion henkilöstö siirtyisi vanhoina työntekijöinä Helsinkiin. Säästö muodostuisi sekä henkilö- että tilasäästöistä. Kaupunginjohtajien kokous on kehottanut teknisen toimen toimialajohtoa huolehtimaan jatkovalmistelusta. Espoon Suomenojan jätevesilaboratorion osuus arvioidaan kesällä 2006. Valmistelua tehdään siten, että yhdistetty pääkaupunkiseudun laboratorio voisi aloittaa vuoden 2008 alusta lukien.
- Pääkaupunkiseudun luontoretket (tiedottaminen, koulutukset yms.) on jo vuosikautia hoidettu yhteistyössä; tosin vuonna 2005 Espoo ostaa oman retkipalvelunsa konsultilta.
- Rakennusvalvontayhteistyö mm. määräysten tulkinnoista.
- Kunnossapitoyhteistyö (kuntatekniikka) rajavyöhykkeillä.
- Paikkatietoyhteistyö mm. seudullisten paikkatietoaineistojen tuottamisessa ja paikkatietoaineistojen markkinoinnissa.
- Pääkaupunkiseudulla vuonna 2004 laaja kiinteistörajatietoaineistojen vertailu kaupunkien rajojen osalta valtakunnallista uutta kiinteistötietojärjestelmää (UKTJ) varten.
- Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien Terveelliset tilat -hanke, jossa kehitettiin tietojärjestelmä ja toimintamalli kaupunkien kiinteistöjen sisäilma- ja kosteusprojektien hallitsemiseksi.

IV YHTEISTYÖ VALTIONHALLINNON KANSSA

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma 2005–2007 ja 2002–2004

Pääkaupunkiseudun ohjelmallisen kehittämisen uudeksi elementiksi pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajat käynnistivät vuoden 2000 lopulla suurkaupunkipoliittisen ohjelman valmistelun. Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma Osaaminen ja osallisuus 2002–2004 oli seudullisena yhteistyönä toteutettu alueellinen kehittämisohjelma, jonka tavoitteena on ollut suurkaupunkiseudun erityisiin haasteisiin vastaaminen.

Kaupunkiohjelman 2005–2007 toimintalinjat ovat pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan 16.11.2004 hyväksymän vision ja strategian mukaiset. Kaupunkiohjelman tehtävä on toimia tuloksellisen seudullisen monitoimijaisen yhteistyön kehittäjänä, käynnistäjänä ja mahdollistajana alueellisen kehittämisohjelman keinoin. Toimintalinjat ovat:

- 1 Hyvinvoinnin parantamisessa ja palvelutoiminnan tehostamisessa tarvittavien seudullisten yhteistoimintamuotojen kehittäminen.
- 2 Pääkaupunkiseudun kilpailukyvyn parantamiseen tähtäävien seudullisten toimenpiteiden tukeminen.
- 3 Kaupunkirakenteen ja asumisen kehittämisen seudullisen yhteistyön tukeminen.

Toimintalinjoja toteuttavina toimenpiteinä rahoitetaan erityisesti seudullisten yhteistoimintamuotojen kehittämiseen liittyviä kokeiluhankkeita sekä kaupunkien eri palvelualoilla tehtäviä seudullisten palvelujen selvittämiseen, parantamiseen tai luomiseen tähtääviä pilottihankkeita.

Kaupunkiohjelma on pääkaupunkiseudun tarpeisiin räätälöity alueellinen kehittämisohjelma, jonka toimintatapa on paikallinen sovellus Euroopan Unionin tavoiteohjelmista ja kansallisista kehittämisohjelmista. Kaupunkiohjelman vahvuutena ovat joustavat toimintatavat ja osapuolten olemassa olevien rakenteiden hyödyntäminen. Kaupunkiohjelman haasteena on suurkaupunkiseudun monitasoisesta ja -sektorisestä hallintajärjestelmästä johtuva seudullisten prosessien ohjauksen monimuotoisuus.

Pääkaupunkiseudun kaupungit, Uudenmaan liitto ja sisäasiainministeriö ovat allekirjoittaneet aiesopimuksen ohjelmakauden rahoituskehiksestä syksyllä 2005. Kaupungit ja Uudenmaan liitto ovat tehneet ohjelmakauden rahoitusjärjestelyjä koskevan sopimuksen maakunnan kehittämisrahan ja kaupunkien yhteisrahoitusosuuden hallinnoinnista Uudenmaan liitossa.

Kaupunkiohjelmaan sisältyy vuonna 2005 useita pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan toimenpideohjelmaan kuuluvia toimenpiteitä, kuten

Vanhusten omatoimista selviytymistä edistävä innovaatioympäristö – hanke sekä kolme innovaatiostrategian hanketta (Tulevaisuuden kehitysalustat ja innovaatorahoituksen tehostaminen, Helsinki School of Creative Entrepreneurship ja Ulkomaalaisten osaajien palvelujen kehittäminen).

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman 2002–2004 toimenpiteet

Pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelma Osaaminen ja osallisuus oli seudullinen suurkaupunkipoliittinen kehittämishankekokonaisuus, jota toteutettiin kaupunginjohtajien hyväksymän toteuttamisohjelman mukaisesti alkuvuodesta 2002 elokuuhun 2005. Ohjelman tavoitteena oli edistää osaamista, oppimista ja osallisuutta. Tähän pyrittiin pääkaupunkiseudun kaupunkien ja muiden kumppanien yhteisillä kehittämishankkeilla.

Huippuosaamisen toimintalinjalla tuloksena oli mm. rahoitus kolmelle osaamiskeskuksen uudelle alalle, taustatyö innovaatiostrategiaan, Helsingin ja Tallinnan tiedeyhteistyön vahvistuminen, kampusalueiden vuorovaikutuksen vahvistuminen sekä seudullisen elinkeinomarkkinoinnin linjausten hyväksyminen pääkaupunkiseudun neuvottelukunnassa. Oppivan kaupunkiseudun toimintalinjalla tuloksena oli mm. seudun tulevan työvoimatarpeen tutkimus, peruskoululaisten yrityskäyntien mallintaminen ja tehostaminen, uusmedia-alan kilpailuissa palkittuja kulttuurin verkkopalveluja sekä opettajien tiedonhallinnan verkkopalvelu ja koulutusmalli. Osallisuuden toimintalinjalla tuloksia olivat mm. Helsingin seudun suomen kielen kurssit kokoava verkkopalvelu, kaupunginosien kehittämismenetelmien levittäminen kaupunkien välillä, vanhemmuutta tukeva moniammatillinen osaamisverkosto sekä suurten kaupunkien maahanmuuttaja- ja työllisyystoimenpiteiden arviointitutkimus ja hyvien käytäntöjen siirtäminen.

Lisäksi kaikilla ohjelman toiminta-alueilla on tuloksena seudullisen yhteistyön syventymistä ja tehostumista: osapuolten lisääntynyttä yhteistoimintaa, yhteistä koulutusta ja tiedonvaihtoa, käyttöön otettuja sopimusmalleja sekä käyttöön otettuja toimintamalleja ja työtapoja. Hankkeiden järjestämät lukuisat tilaisuudet, tapahtumat ja koulutukset ovat lisänneet pääkaupunkiseudun kaupunkien henkilöstön osaamista ja toimineet uusien seudullisten yhteistyötoimenpiteiden valmisteluareenoina.

Ohjelman rahoituksella toteutettiin 19 hanketta. Toteutuneiden hankkeiden kokonaiskustannukset olivat 2,1 miljoonaa euroa. Pääkaupunkiseudun kaupungit rahoittivat hankkeita keskitetyllä 850 000 euron yhteisrahoituksella. Sisäasiainministeriö rahoitti ohjelmaa aluekeskusohjelmaan ja kaupunkipolitiikkaan varatulla Uudenmaan liiton kautta kanavoidulla maakunnan kehittämisrahalla samoin 850 000 eurolla. Lisäksi hankkeita rahoittivat mm. kaupunkien hallintokunnat, Uudenmaan TE-keskus ja eräät naapurikunnat.

Helsingin seudun neuvottelukunta

Valtioneuvosto asetti kesällä 2003 Helsingin seudun neuvottelukunnan, jonka tehtävänä on toimia Helsingin seudun kuntien ja valtion viranomaisten välisenä korkean tason keskustelufoorumina. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii kunta- ja alueministeri ja varapuheenjohtajana Helsingin kaupunginjohtaja. Jäseninä ovat eri ministeriöiden edustajat sekä Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan liittojen sekä kehyskuntien edustajat. Neuvottelukunta on seurannut pääkaupunkiseudun kaupunkiohjelman toteuttamista ja Helsingin seudun hallinnon kehittämistyötä. Helsingin seudun verkostomaisen yhteistyön käynnistyttyä 1.10.2005 alkaen pyritään neuvottelukunnan roolia osana valtion ja seudun kiinteätä yhteistyötä vahvistamaan. Neuvottelukunnan sihteeristöä on jo laajennettu KUUMA-ryhmän ja kuntaryhmä nelosten edustajilla.

Pääkaupunkiseudun liikenneneuvottelukunta

Liikenneneuvottelukunta perustuu valtion liikenneviranomaisten ja pääkaupunkiseudun kuntien välisestä yhteistyöstä liikennealalla 26.2.1986 solmittuun sopimukseen. Neuvottelukunta toimii seudun tärkeissä liikennekysymyksissä sopijaosapuolten välisenä neuvottelu-, yhteistyö- ja koordinointielimenä.

V KANSALLINEN JA KANSAINVÄLINEN KAUPUNKIPOLITIIKKA JA SIDOSRYHMÄYHTEISTYÖ

Kansallinen toiminta

Kansallisella tasolla pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyöfoorumina ovat olleet mm. sisäasiainministeriön johtama Suurten kaupunkien neuvottelukunta, Helsingin seudun neuvottelukunta, Kuntaliiton kaupunkipoliittinen työryhmä ja kuuden suurimman kaupungin yhteistyöryhmä sekä sisäasiainministeriön, pääkaupunkiseudun kaupunkien ja Uudenmaan liiton yhteinen kaupunkiohjelma -projekti.

Suurten kaupunkien kehittämistä on linjattu valtioneuvoston 15.1.2004 hyväksymissä valtakunnallisissa alueiden kehittämisen tavoitteissa. Sisäasiainministeriön johtamassa Suurten kaupunkien neuvottelukunnassa laaditaan selvitystä suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuudesta. Selvitystyö on valmistumassa. Selvityksessä on tunnistettu Helsingin seudun asema kansallisesti keskeisenä maan kilpailukyvyyn ytimenä. Selvitystyö tukee seudun yhteistyön kehittämisen tavoitteita sitomalla ne yhteen osaksi kansallista kaupunkipolitiikkaa. Selvitystyön toimenpide-ehdotukset pyrkivät vahvistamaan seudun edellytyksiä toimia kansainvälisesti yhtenä kokonaisuutena.

Pääkaupunkiseudun suuret kaupungit ovat toimineet Kuntaliitton perustetussa kaupunkipolitiikan työryhmässä. Ryhmään kuuluu Suomen viisitoista suurinta kaupunkia. Yhteistyössä on tarkoitus mm. selvittää erityisesti suurimpien kaupunkien kehittämisen haasteita ja niihin liittyviä kriittisiä tekijöitä ja tuoda esiin näkemyksiä ja hyviä esimerkkejä siitä, miten kaupunkien toimintatapoja ja toimintakulttuuria sekä eri osapuolten välistä yhteistyötä pitäisi kehittää.

Kuuden suurimman kaupungin Helsingin, Espoon, Tampereen, Vantaan, Turun ja Oulun yhteistyö on jatkunut vakiintunein muodoin. Yhteistyön ala on laajentunut kattamaan lähes kaiken kaupunkien toimialan. Erityisen hyödylliseksi on koettu yhteisten vertailutilastojen laatiminen mm. palveluiden tuotantokustannuksista sekä Brysselissä vuosittain järjestettävät teemaseminaarit, joissa on esitelty suomalaista osaamista ja edistetty eri toimijoiden, hallinnon, yliopistojen ja yritystoiminnan verkottumismahdollisuuksia eri aloilla (mikro- ja nanoteknologia, korvaava elinteknologia ja vanhustenhoito).

Kansainvälinen toiminta

Pääkaupunkiseudun suuret kaupungit sekä Tampere, Turku ja Oulu kuuluvat Eurocities-järjestöön, joka on Euroopan suurten kaupunkien yhteistyö- ja edunvalvontajärjestö. Järjestön jäsenenä on 129 kaupunkia 33 maasta. Mukana ovat lähes kaikki Euroopan maiden pääkaupungit. Järjestön tavoitteena on edistää eurooppalaista kaupunkipolitiikkaa. Järjestön asema suhteessa Euroopan Unioniin on vakiintunut. Kuusi suurinta kaupunkia koordinoi toimintansa Eurocities-järjestössä ja sen toimialoittaisissa foorumeissa ja työryhmissä.

EU-projekteihin osallistuminen on osa kaupunkien EU-toimintaa. Vuosina 1995–1999 toteutettiin EU:n komission hyväksymää Helsingin ja Vantaan kaupunkien yhteistä Urban I -yhteisöaloiteohjelmaa. Vuosina 2001–2006 toteutetaan Urban II -ohjelmaa. Molemmat käsittävät osia Itä-Helsingistä ja Itä-Vantaasta. Urban II -ohjelma lomittaa yritys- ja elinkeinotoimintaa vahvistavia, työllisyyttä edistäviä, lähiympäristön tilaa parantavia, sosiaalista kehitystä edistäviä sekä asukkaiden osallisuutta korostavia toimenpiteitä suurimman tuen tarpeessa olevilla pääkaupunkiseudun osa-alueilla.

Tarkoitus on jatkossa selvittää mahdollisuuksia laajentaa pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyömahdollisuuksia EU-projekteissa.

Brysselin toimisto on Helsingin kaupungin, Uudenmaan liiton ja Helsingin yliopiston ylläpitämä edunvalvonta- ja tiedotusyksikkö. Toimiston tehtävänä on edistää ylläpitäjien kansainvälistymistä ja tunnettuutta sekä luoda ja ylläpitää yhteistyösuhteita Euroopan unioniin ja sen eri yksiköihin. Tavoitteitaan se toteuttaa mm. välittämällä tietoa yhteistyökumppaneille sekä huolehtimalla näiden järjestämien tapahtumien ja tapaamisten toteuttamisesta. Merkittävä toimintamuoto on myös suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden harjoittelukierto toimistossa.

Helsinki on toiminut puheenjohtajana Itämeren maiden kaupunkien Baltic Metropolises -verkostossa. Verkoston tavoitteena on kolmikantayhteistyön edistäminen metropolialueilla ja Itämeren alueen kilpailukykyedellytysten parantaminen. Pääkaupunkiseudun suuret kaupungit ovat mukana Culminatumin kautta verkoston ensimmäisessä, 2.6 miljoonan euron BaltMet Inno -yhteistyöprojektissa. Verkosto on linjannut tulevaa toimintaansa. Jatkossa selvitetään seudun yhteisen innovaatiostrategian toimenpideohjelman osien toteuttamista Itämeren alueen yhteistyönä.

KESKEISET ASIAKIRJAT JA SOPIMUKSET

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan yhteistyöasiakirja
 Pääkaupunkiseudun visio ja strategia
 Helsingin seudun innovaatiostrategia – Yhdessä huipulle
 Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan työsuunnitelma vuodelle 2005
 Pääkaupunkiseudun yhteistyön toimenpideohjelma vuodelle 2005
 Helsingin seudun kuntien yhteistyösopimus

Pääkaupunkiseudun strategiat kaupunkien talousarvioesityksissä 2006:

- Helsingin kaupunki talousarvio vuodeksi 2006 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2006–2008 , Helsingin kaupungin yhteisstrategiat s. 28–39
- Espoon kaupunki vuoden 2006 talousarvio sekä taloussuunnitelma), Espoo-strategia s. 1–32.
- Vantaan kaupunki talousarvio 2006 ja taloussuunnitelma 2006–2008, Vantaan tasapainotettu strategia s. 2–20.
- Kauniaisten kaupunki vuoden 2006 talousarvioehdotus ja vuosien 2006–2008 (2010) taloussuunnitelmaehdotus

Muita sopimuksia

Helsingin, Espoon ja Vantaan välinen vesilaitosalan yhteistoimintasopimus, 22.12.1993 (ns. kolmikantasopimus)

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien kesken 13.1. / 10.4. / 11.4.1984 allekirjoitettu sopimus kunnan rajan läheisyydessä sijaitsevan kiinteistön ja muutamien kiinteistöjen ryhmän liittämistä naapurikunnan vesijohtoon, jätevesiviemäriin ja sadevesiviemäriin

Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupunkien vesi- ja viemärlaitosten kesken 21.11. / 5.12. / 9.12.1986 allekirjoitettu sopimus eräiden vesihuollon tarvikkeiden hankkimisesta, varastoimisesta ja luovuttamisesta

Päijänne-hankkeeseen liittyneiden osakkaiden sekä Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n kesken vuonna 1974 tehdyt samansisältöiset liittymissopimukset, joita on muutettu Helsingin, Espoon, Vantaan, Kauniaisten ja Kirkkonummen osalta 15.11.1980

Lisäsopimus pohjaveden osuuden lisäämisestä Päijänne-tunnelissa, hyväksytty Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n yhtiökokouksen päätöksellä 25.4.1989, § 8

Espoon Veden ja Vantaan Veden välinen sopimus Vantaan länsiosien jätevesien johtamisesta Espoon viemäriverkostoon ja niiden käsittelystä Suomenojan jätevedenpuhdistamolla, 18.12.2002

Espoon kaupungin ja Kauniaisten kaupungin välinen vesijohtoveden valmistusta ja myyntiä koskeva yhteistoimintasopimus, 20.12.1993

Kauniaisten jätevesien johtamista koskeva sopimus

Espoon Veden ja Kirkkonummen kunnan välinen sopimus Kirkkonummen jätevesien johtamisesta Espoon viemäriverkostoon ja niiden käsittelystä Suomenojan jätevedenpuhdistamolla, 13.12.2000

Espoon Veden ja Kirkkonummen kunnan välinen talousveden valmistusta ja myyntiä sekä syöttöjohtojen rakentamista koskeva yhteistoimintasopimus, 30.5.2002

Helsingin kaupungin hankintakeskus, 2005

